

Poštšina plačana v gotovini

VIGRED

ŽENSKI LIST

LETO 1931

4

Čistejše perilo v krajšem času

Schichtovo ter-
pentinovo milo
Vam prihrani de-
nar in delo. Vaše
perilo bo snež-
nobelo in kljub
temu boste rabili

manj mila kot doslej; tako dobro in izdatno je

Schichtovo terpentinovo milo

v praktičnem zaščitnem zavitku

Zavitek nosi razen tega lepe podo-
bice za izrezati, za kratek čas otrok.

F. Tominec :

Selma Lagerlöf.

Menda jo pozna ves kulturni svet! Neki Šved je potoval po Afriki in se ustavil v Alžiru, glavnem mestu ondotne francoske kolonije. Iz radovednosti je stopil v knjigarno in vprašal po švedskih knjigah. V veliko presenečenje pa so mu pokazali šest različnih del njegove slavne rojakinje. In ta primer ni osamljen.

Marsikoga so šele njena dela, ki jih je bil prebral, privedla do tega, da se je pričel bliže zanimati tudi za njeno domovino — Švedsko, ki leži malone v zatišju, skoroda na skrajnem krilu severnozapadne Evrope. Dobršen del gorate Skandinavije namreč zavzema dasi prostrana, vendar redko obljudena švedska dežela s svojimi šestimi milijoni prebivalcev. Lega ob morju, bogastvo rude in lesa, živahne trgovske zveze — vse to je izredno dvignilo njeno blagostanje. Je tipična nordijska pokrajina, razkošna v prirodni lepoti svojih jezer in obširnih gozdov.

V osrčju Švedske se od Vänerskega jezera proti severu po porečju Klar Elfa razprostira čudovito lepa pokrajina Värmland. Nekje sredi ljubkih naselbin z rdečimi kmečkimi hišicami se dviga gosposki dvorec Marbacka, njen pravi dom. Tu se je 20. novembra 1858. rodila in preživela prva leta svoje mladosti. Kmalu po rojstvu je na eni nogi ohromela. Čeprav se ji je po morskih kopališčih zdravje izboljšalo, da je shodila, je to vendar v mnogočem odločilo njeno življensko usodo. Ni se mogla v toliki meri udeleževati otroških iger in njen duh se je zgodaj pričel nagibati v svet fantazije in pesništva.

Imela je skrbne in dobre starše. Njena mati je bila tiha in delavna žena, oče, poročnik v värmlandskem polku, pa gostoljuben in vesel človek. Zlasti do svojega očeta je gojila veliko ljubezen in spoštovanje. Obema pa je postavila lep spomenik v svojem delu, polnem resnobe in vedre šegavosti. Malone zagoneten vpliv na njeno poznejše umetniško udejstvovanje pa je imela babica, ki ji je od jutra do večera pripovedovala pravljice in tako nehote otrokovo dovzetno dušo že zgodaj seznanila s pravo poezijo, polno bogate domišljije. Vcepila ji je ljubezen za to vrsto pripovedne umetnosti. To je bilo neusahljivo vrelo, ki je iz njega pozneje zajemala snovi za svoja dela. Pripove-

dovanje pravljic in prebiranje raznih povesti je bilo v njih rodbini nekaj običajnega in je prav to bilo neprecenljive važnosti za njeno literarno izobrazbo. Sedem let stara je že sama pridno prebirala knjige. Poslej je čitala brez prestanka in vse, kar ji je prišlo v roke.

Devetletno so za nekaj mesecev poslali v neko stockholmsko zdravilišče. Tu je prišla do nove duševne hrane. Brala je romane angleškega pisatelja Walterja Scotta in hodila v gledališče, dočim je doma na Marbacki spoznavala predvsem domače slovstvo. V njej sami pa se je vedno silneje budilo hrepenenje po samostojnem ustvarjanju. Zložila je prve pesmi, ki same na sebi ne obetajo nič posebnega. Manjka jim notranje sile in doživetja. Pozneje je nekatere izmed najboljših poslala v objavo nekemu časopisu. Uredništvo pa jih je zavrnilo.

Po večletnem študiju v Stockholmu je l. 1885. nastopila službo učiteljice v Landskröni. Šele tu je, proč od doma, občutila svojo globoko ljubezen do rodnih krajev, ki je v njih preživela svojo mladost. Po začetnih neuspehih v vezani besedi se je slednjič oklenila proze in v njej ustvarila visoko umetniška dela, da je ne dolgo potem ime pisateljice zaslovelo po vsem kulturnem svetu. Že v Landskröni je snovala svoje glavno delo »Gösta Berling«. Namerila se je v obliko romana povezati domače pripovedke iz värmlandske pokrajine. Ko so tri leta po očetovi smrti prodali Marbacko, jo je objelo neznansko hrepenenje po nekdanjem domu. To ji je dalo moč, da je v najkrajšem času napisala celo vrsto poglavij in zanje nepričakovano prejela književno nagrado, ki jo je razpisalo neko žensko glasilo.

Kakor je bila njena pot do prvega priznanja dolga in težavna, tako je sedaj žela uspeh za uspehom. Deležna je bila najvišjih časti in odlik, danes ženi dosegljivih. Vlada ji je naklonila večjo podporo, ki jo je izkoristila za potovanje po Italiji, Švici, Belgiji in Nemčiji. Tudi pozneje je skoro vsako leto kam potovala in si tako ogledala tekom let malone vso Evropo in bližnji orijent. Na teh potovanjih si je širila svoje duševno obzorje in pridobivala svežih moči za umetniško ustvarjanje. In ko je bila za »Gösto Berlingom« objavila še celo vrsto drugih del, ki jim tudi literarna zgodovina ni mogla odrekati umetniške vrednosti, ji je domača univerza v Upsali podelila častni doktorat, švedska akademija znanosti in umetnosti pa jo je sprejela med svoje člane. Najvišje odlikovanje zanjo pa je pač bilo, ko je prejela Nobelovo literarno nagrado. Zdaj je mogla uresničiti svoje dolgoletne želje in se preseliti zopet na Marbacko, ki jo je kupila z vsemi posestvi vred. Dala jo je docela moderno preurediti. Tu sedaj živi in še vedno z neumorno marljivostjo snuje nova dela. Vrh tega pa se ukvarja še z gospodarstvom, kjer se brez njene odločitve ne zgodi nič važnejšega.

Pri vsem tem zasebnem delu se udeležuje tudi javnega. Zasleduje žensko gibanje, predava, sodeluje pri listih s članki in rada žrtvuje vse svoje zmožnosti za domovino. Iz vsega dela pisateljice pa se razliva žar globoke človeške dobrote.

Nad dvajset knjig je do danes izdala plodovita švedska umetnica. Spričo tega se morem žal omejiti le na glavna dela, ki so najbolj značilna za bistvo njene umetnosti.

Že prej omenjeni roman »Gösta Berling«* je pisateljici prinesel svetovno slavo. Pozorišče romana je slikovita okolica s pravljicami obdanega Lövskega jezera. V ospredje vsega dogajanja stoji pastor Gösta Berling, mlad, krasen človek, govornik brez primere in rojen poet življenja, neugnan pustolovec in očarljiv ljubimec, ki si igraje osvaja ženska srca. Zaradi nerednega življenja in popivanja so mu vzeli župnijo. Bogata in mogočna majorka na Ekebyju

* Slovenski prevod je izdala založba »Modra ptica« v Ljubljani.

pa ga je iz usmiljenja vzela pod svojo gostoljubno streho, kjer na njene stroške živi in se zabava enajst kavalirjev. V njih družbi upa pozabiti na žalostno preteklost svojega življenja. Dvanajsti kavalir in zaeno njih vodja pa je Gösta Berling. Njegovo in ostalih kavalirjev življenje prikazuje ta roman, ki je mladostno delo pisateljice in v njem umetniško oblikovanje še ne pride do polne veljave.

Nekaj let za tem je izdala »Nevidne vezi«, nekako zbirko novel, odlični pripovedki, zdaj dobrovoljno, zdaj resno ubranih, polnih globoke nordijske zasanjanosti. Najlepša izmed njih je pač »Legenda o ptičjem gnezdu«. Puščavnik Hatto s povzdignjenimi rokami prosi Boga, naj pokonča svet, ki je tako zloben in pokvarjen. Stoječ na obrežju reke je ves podoben bližnji vrbi, ki je na njej dvojica pastiričic doslej vsako leto gradila gnezdo za svoj zarod. Stara vrba pa se guglje v vetru in pastiričici ne najdeti na njej gnezda. V tem zagledata meniha in mislita, da je vrba. V razprte dlani pričneta nanašati bilko za bilko, dokler ni gnezdo zgrajeno. Menih Hatto, docela uverjen, da ga hoče Bog na ta način le izkušati, mirno trpi njuno početje. Med sršeče poglede pa se mu semtertja že prikrade hudomušen nasmešek. Ko proti večeru odletita pastiričici prenočevat na zibajoče se ločje, gre tudi puščavnik v svojo votlino. Naslednje jutro hočeta ptička nadaljevati s svojim delom, gnezda pa nikjer. Kdo se ne bo čudil igri narave! Ob solčnem vzhodu prileze Hatto iz bivališča in se vrne na svoje mesto. Kmetje iz okolice mu donášajo hrano. Zopet moli, a ne več tako zbrano, z rastočim zanimanjem opazuje valečo samico. Moli, a ne več tako goreče. V gnezdu čivkajo negodni mladiči in se mu smilijo, vsaj njim naj bi Bog prizanesel. In ko stara dva privajata mlade k letanju, jima še sam ljubeče pomaga. Naposled pa pride dan, ko vsi veselo cvrčaje zapuste gnezdo in njega puste v samoti. Zdaj šele je spoznal veliko božjo previdnost.

Za ne docela posrečenim romanom »Čudeži Antikristovi« in dokaj prikupno zbirko »Kraljice v Kungahälli« pa je l. 1899. napisala »Zgodbo o blaznem Gunnarju«, ki jo prištevajo med najdragocenejše umetnine svetovne književnosti. Mlad študent Gunnar, strasten goslač, se snide z družbo potujočih glumačev. Med njimi živi tudi lepa Ingrid. Gunnar jo vzljubi in pregovori vodjo Blomgrena, da jo odda v skrbo nekemu župniku. Da Gunnar reši očetovo posestvo dolgov, se loti kupčije. Po znatnih izgubah pa se hoče posvetovati s svojo nevesto, ki ga ponosno zavrne. Gunnar zblazni. Pa tudi Ingrid se v župnišču slabo godi. Devetnajstletno napadejo mrtvični krči in skoro bi jo bili pokopali. Ko leži v krsti ob odprtem grobu, ji blazni Gunnar na gosli zaigra nekaj lepih melodij, ob katerih se Ingrid predrami. Gunnar jo vzame na svoje posestvo in po najbolj čudovitih okoliščinah se Ingrid slednjič posreči, da s svojo žarko ljubeznijo priklene Gunnarja nase in polagoma njegovo dušo priklíče zopet v življenje. Sledi prav srečen zakon.

Roman »Jeruzalem«, ki je nato izšel, obsega dva dela in opisuje potovanje švedskih kmetov v Jeruzalem ter njih življenje v Jutrovi deželi. Vse delo diha globoko ljubezen do domovine in se je knjiga zato mahoma priljubila švedskemu ljudstvu ter na književnem trgu doma in v tujini dosegla nenavaden uspeh.

Polna nežne poezije je tudi zbirka »Kristusovih legend«*. Domala v vseh je osnovna misel Kristusovo poslanstvo na zemlji. Podrobneje jih ne bom opisoval, ker so vsebinsko po večini že znane.

Kot dolgoletna učiteljica je imela dovolj prilike, da se je dodobra poglobila v otroško dušo. In so jo prosili, naj za otroke napiše čitanko o

* Slovenski prevod je izšel kot 17. zvezek Mohorjeve knjižnice. Priredila jih je Marija Kmetova.

švedski domovini. S toplo ljubeznijo se je oklenila težavne naloge in v letih 1906.—1907. v dveh zvezkih izdala »Nilsa Holggerssona čudovito potovanje po Švedskem«. V palčka začaran fantek na hrbtu gosaka in v spremstvu divjih gosi prepotuje vse pokrajine prostrane švedske dežele. Slika se vrsti za sliko. Na prijeten način spoznava svojo domovino in doživlja na potovanju kar najbolj čudne dogodivščine. In v vseh je on sam glavni junak. Vsa povest je nad vse zabaven in napeto pisan potopis, prav za prav v pravljlično obliko zajeta povest, prepletena z mičnimi živalskimi pripovedkami, saj bi sicer otrok ne zanimala. To delo je po svoji izvorni zasnovi edinstveno.

Ustavil sem se le pri njenih najbolj važnih delih, ker bi me opisovanje vseh zavedlo le v prevelike podrobnosti.

Po svojem svetovnem nazoru je pisateljica protestantka, vendar prosta vsake ozkosrčnosti, svobodna v pogledu na življenje in polna globoke, vseobče človeške ljubezni. Iz vseh njenih del odseva topel žar miline in dobrote. To jo je priljubilo širokim krogom bravcev. Njena dela so ali vsa ali vsaj nekatera prevedena v nad 30 kulturnih jezikov in gredo v sto tisočih med svet. Razne filmske družbe so pa priredile že 11 filmov po njenih delih, ki tako polagoma prehajajo v splošno kulturno last.

Nekateri ji prerokujejo nesmrtnost. Kaj in koliko je na tem resnice, bo pokazala bodočnost, saj umetnica še živi in dela.

Dr. Fr. Jaklič:

Pot k svetišču.

Vstop v zakon je za oba poročenca tako važen korak, da je od njega v veliki meri zavisna njuna časna in tudi večna sreča. Vstopiti pa morata v zakon iz pravega namena in po dobri pripravi.

Že vse njuno prejšnje življenje je moralo biti priprava za zakon, katera se pozneje niti nadomestiti ne da. Če je bila n. pr. nevesta do svojih staršev, bratov in sester sirova in žaljiva, ne bo v zakonu dosti boljša; če je hitela na vsako zabavo, ne bo varčna, prav tako ne bo, če so ji starši vse kupili, kar si je zaželela. Isto velja seveda tudi v razmerju do Boga: če nista že kot fant in kot dekle bila srčno verna, ampak jima je bila vernost le nekaj zunanjega, bo tudi njun družinski dom ostal versko hladen.

V svojem prejšnjem življenju se je morala nevesta tudi za vsa gospodinjska dela pripraviti in se v njih dobro izuriti. Naj se že matere tega dobro zavedajo, in sicer tudi tedaj, če obiskuje njih hči srednjo ali kakšno drugo šolo. Kako bo sicer mogla voditi in nadzorovati posle?

Zdaj pa pride izbira ženina. Na kaj naj dekle in njeni starši pazijo?

I.

Najprej nekoliko o telesni lepoti.

Brez dvoma je telesna lepota dar božji; velik zaklad je prejel, kdor je ta dar prejel, saj je telesna lepota tudi močan magnet ljubezni. Telesno lepoto so že od nekdaj opevali pesniki. Lepo dekle vse občuduje, razvaja in hoče imeti. To že deklice dobro vedo, zato je ogledalo važen del ženske sobne opreme, lepota jim dá veliko skrb in dela. In nič napačnega ni v tem, če je le namen pravi. Nobeno dekle in tudi nobena žena naj ne zanemarja telesne nege!

Za nekatere ženske je lepota vse. Salomon pa, nedvomno izkušen poznavalec ženskega spola in ženske lepote, pravi nekje: »Ljubkost in lepota sta prazen nič; žena, ki se Gospoda boji, je vredna hvale.« Čudno torej: ob dušni

lepota ženske mu njena telesna lepota še v poštev ne pride; če pa ima žena le telesno lepoto, se s prezirom obrne od nje.

Da, dušna lepota je neprimerno več vredna ko telesna. Kdor bi pri sklepanju zakona gledal samo na telesno lepoto, bi bil podoben človeku, ki bi pri hiši samo na njeno zunanost in barvo gledal, in bi se ne zmenil za to, če je znotraj vse podrtó potrtó.

Lepota je zelišče, ki hitro uvene.

Nemški pesnik Heine, ki je prehodil vsa življenjska pota, piše: »Vsakdanja skušnja kaže, da ravno najlepša dekleta najtežje dobijo moža. Že v starih časih je bilo tako.« In menda tudi sodobniki večkrat ugotavljajo, da se izredne krasotice veliko težje poročijo ko druge. Vzrokov za to je več; eden od njih je tudi ta, da lepo dekle vse občuduje in razvaja, pa tudi — razvadi; ko si pa fant išče življenjsko družico, hoče imeti dobro, zvesto ženico; ne praznega stroka, ampak bogato vsebino.

Lepota telesa je velika nevarnost, če že ne kar naravnost sovražnica za lepe duše. Žensko, ki ni ravno krasotica, je torej narava obvarovala najusodnejših borb strasti.

Zato se dekcle predvsem lišpaj z lepoto, katere tudi leta ne uničijo. Obraz, ki je morda manj pravilen, je lep, če iz njega proseva dušna lepota. Koliko velikih žena je prostovoljno zavrglo svojo telesno lepoto!

Telesna lepota ne ustvarja ljubezni; lahko zmede glavo, v srčne globine pa ne more. Le poglej svojo mater: morda se je že postarala in njena telesna lepota je morda že zatonila, a vendar jo tvoj oče srčno ljubi in jo tudi vsi drugi ljubite. V Tolstojevem romanu »Vojna in mir« nastopa več ženskih oseb; največja od njih, pravi angel v človeški podobi, globokoumna in globoko čuteča, je pa kneginja Marija Bolkonska; pa vendar Tolstoj, ki je ženstvo tudi dobro poznal, tako opiše njeno zunanost, da je vse prej ko krasotica. Lepota in krepost sta večkrat kot obe skledici tehtnice: če se ena dviga, druga pada. Zato pa znajo zapeljivci prvo tako dvigati in povzdigovati. Lepa cvetlica je večkrat strupena, dočim mnoge skromne in neznatne zeli vrnejo bolniku zdravje.

Kar velja o zunanosti neveste, velja tudi o ženinovi.

II.

Ni vse za vsakogar. Vsak človek ima svoje posebnosti in se po njih loči od drugih, božja volja se razliva v tisoč žarkih v stvarih. Srečen, kdor je prišel do jasnosti o svojem bodočem življenjskem tovarišu! Ni namreč vsak ženin za vsako nevesto. Mnogi se ljubijo, ker se še ne poznajo, kajti če bi se bolj poznali, bi se ne mogli več ljubiti s prejšnjim žarom.

Dobri zakoni se sklepajo v nebesih. Le Bog zna izbrati ravno pravega zakonskega druga. Zato je treba tudi v tej velevažni zadevi moliti za pravo spoznanje. Naj starši nauče sinove in hčere moliti za srečen zakon, brž ko zapazijo, da se resno začno ozirati okoli ter si iskati tovariša oziroma tovarišico za življenje. S stalno molitvijo je treba Bogu silo delati. Prav je, če se ob izbiri opravijo duhovne vaje.

Potem je treba skušati spoznati božjo voljo tudi po predstojnikih, zlasti po starših. Sin in hči naj upoštevata tudi glede zakona željo staršev, saj je Bog tudi v tej velevažni zadevi dal lepo obljubo 4. božji zapovedi. Zelje staršev seveda ni vedno treba izpolniti, pač pa jo je treba upoštevati. S sočutjem gleda današnje dekcle na čase in na narode, ko je bila mladenka poročena z možem, katerega ji je izbral oče ali poglavar rodu. Ni bilo to prav, ker ni bilo svobodnega preudarka srca ne svobodne izbere, in po naukih Cerkve bi tak zakon bil sploh neveljaven. Pa saj tudi v današnjih časih večkrat ni preudarka, marveč vodi fanta ali pa dekcle le slep nagon, ker v opojni zaljubljenosti nista spoznala ne značaja ne

preteklosti ne dušnih globin eden drugemu. V takih slučajih je torej še slabše ko tam, kjer je vsaj oče ali pa starešina rodu modro preudaril. Oboje je potrebno: prava ljubezen, pa tudi trezen preudarek.

Roditelja sta tisti odločilni del življenjske poti že sama prešla. Tudi imata dober čut za to, če oni, ki se je začel za hčer zanimati, resno in pošteno misli ali ne. Naj bo torej hči zaupna z njima, z materjo že prav od prvih početkov. Naj ne dela za njunim hrbtom, ker ne bo nikdo tako skrbel za njeno pravo srečo ko njena roditelja.

Če pa starši iz trme ali sebičnosti ali zaradi neutemeljenih predsodkov nečejo privoliti in se sploh ne da pametno govoriti z njima, naj dekleta išče sveta pri dušnem pastirju.

Naj ima pa tudi sama bistro oko, ko ima več prilike, spoznavati zanimajočega se fanta od bliže. Na vse naj bo pozorna: kaj rad čita, kaj ga zanima in veseli, v kakšno družino je hodil in hodi, kako se oblači, kakšen je do lastne matere in drugih domačih, če se zna tudi ob razburjenju premagati itd. Naj povpraša tudi druge, ki ga poznajo, če je zdrav, delaven in varčen, če morda ne pije itd.

Male napake mu bo z ljubeznijo in potrpežljivostjo, z lepim zgledom in molitvijo v zakonu lahko vsaj oslabila, če že ne docela odstranila. Manjše napake ima itak vsak človek. Naj pa nikar ne misli, da ga bo odvadila velikih napak. Morda ji to obljubuje in ima morda sam najboljši namen; po prvih mesecih zakona se bo pa zopet oglasila vsakdanjost in takrat je zopet vsak tak, kakršen pač je. Če je že pred zakonom kdo bil vdan pijači, bo potem kot pijanec upropaščal sebe, ženo in otroke.

Posebno pa je treba tole pribiti: dekleta so pri izbiri ženina v verskem ali v nravnem pogledu vse preveč popustljiva. Naj jim vendar starši z resnim pri-govarjanjem pomagajo do sklepa, snubcu se rajši odreči in se sploh tudi zakonu odreči, kot pa da bi stopile v življenjsko in duševno skupnost z možem, ki nima verske ali nravne resnobe! Če bodo starši deklet to bolj poudarjali in zahtevali, bodo tudi mladeniči na svojo vero in nravnost bolj pazili. O da bi obveljalo načelo: le čistemu možu čisto ženo! Naj bi bilo o tem kar najmanj izjem, in sicer bi naj bile te le iz najvišjih nagibov. Včasih so si vitezi po ljutih borbah pridobili naklonjenost gospe; naj si tudi dandanes fant le po resnih borbah zoper strasti in zlo gre poklonit svoji bodoči življenjski družici. Naj dekleta ve, da očetov značaj, pa tudi njegova nenravna nagnjenja preidejo tudi na otroke. Če je mož v mladosti zapravil to, od česar je zavisna sreča otrok, kakšna bo njegova družina?

Še nekaj pripomb!

Ženska je, kot pravijo zdravniki, z 20. ali 22. letom telesno popolnoma dorasla in krepka.

Zenin ne sme biti prestar, ker bi tudi za vzgojo otrok ne bil dovolj dušno prožen ne dovolj krepak, ko bi sinovi in hčere prihajali v razvojno dobo.

Ne se poročati v sorodstvu, ker je za otroke to zelo kvarno.

Ne se dati preveč voditi od bogastva. Grški državnik Temistoklej je n. pr. imel hčer, za katero sta se priglasila dva snubca; eden je bil čednosten in izobražen, a ne bogat, drugi je pa imel bogastvo, a ne toliko kreposti in znanja. Dal jo je prvemu. Prav je, da ženin in nevesta tudi na premoženje gledata, da ju življenje ne bo le preveč trlo; pa saj sta bila tudi Marija in Jožef revna. Koliko bogatih zakonov je pa nesrečnih! Zlasti je treba paziti, da razlika v imetju ni prevelika, ker je potem nevarnost za očitke in preziranje. Tudi je prav, da sta ženin in nevesta vsaj približno iz istih družabnih krogov; le potem se bosta lahko dušno popolnoma zblížala in bo žena tudi v gospodinjstvu pravo ubrala.

Kako močan činitelj pri izbiri ženina je dandanes upanje na »preskrbljenost«! Pa za koliko žena bi bilo stokrat boljše, če bi si same služile svoj kruh, a ga v dušnem miru uživale, kot pa da so prišle v nesrečen zakon!

Šele ko je dekle vse to preudarilo ter se z Bogom in s starši posvetovalo, njuno medsebojno zanimanje lahko preide v ljubezen; vse dotlej je pa konjička srčnih čuvstev treba imeti v strogi brzdi. Šele potem naj se fant z dekletom in njenimi starši zares dogovori. S tem sta pa že postala ženin in nevesta.

* * *

Namen znanja med ženinom in nevesto je ta, da se dovolj spoznata; da torej uvidita, če bo njun zakon po božji volji ali ne, če bosta v njem srečna ali ne. Znanje pred poroko ima torej isti namen kot noviciat pri redovništvu, v katerem je treba dodobra spoznati poklic, se usmeriti za njegovimi cilji, polagoma odpraviti nepravilnosti itd. V znanju naj dekle oblikuje svojo notranjost, pa tudi notranjost ženina, ki je zaradi ljubezni še tembolj dostopna njenemu vplivu.

Prava ljubezen med ženinom in nevesto je skrivnostna roža, zasajena od samega Boga. Je svetel in topel žarek, ki je prihitel iz neskončne ljubezni. Zato je pa tudi neskončno vzvišena nad spolnostjo. Ona varuje ženina in nevesto pred zablodo. Ker sta v tej čisti ljubezni srečna, jima budi hvaležnost do Boga, povzročitelja vsake sreče; budi jima pa tudi medsebojno spoštovanje, da sta eden drugemu dobri angel varih.

Tako je hotel nebeški Oče. Če je pa kdaj drugače, je to grda potvora božjega načrta in se že na tem svetu kruto maščuje. V romanih, filmih in gledališčih se šopiri kot »ljubezen« nezdrava sanjavost, ki draži k grehu in vodi v greh. Pa kot je črna, viharina noč različna od solnčnega dne, tako je ta nezdrava sanjavost različne od čiste, od Boga nameravane krščanske ljubezni med ženinom in nevesto. Tej ni treba pred starši ničesar prikrivati. Ona je res prava priprava in predstopnja za zakon.

Kako si strast, ki si krivično lasti ime »ljubezen«, lahko trenutno izpremeni v sovraštvo in zaničevanje, nam pripoveduje sv. pismo v 2. knjigi kraljev. Davidov sin Amon je tako strastno vzljubil lepo Tamaro, da je bil od hrepenjenja po njej ves bolan in je od dne do dne vidno hujšal. Za vsako ceno jo je hotel imeti. Kakor hitro je pa njegova strast nasilno dobila, kar je hotela imeti, se je izpremenila v nepopisljiv odpor in gnus. Iz vse duše je Amon zasovražil Tamaro. Spodil jo je z vzklikom: »Takoj se poberi ven!« In ko mu je potožila prizadeto ji krivico, je še služabnika poklical ter mu velel: »Spravi jo ven in zakleni tudi vrata za njo!« Ubožica si je potresla pepela na glavo ter žalovala nad dvojno sramoto: da je izgubila devišstvo in da je bila sramotno izgnana.

Strast je nekaj strašnega, nedoumljiva je v svojih učinkih. Duša mora torej ljubiti, ne telo!

Neokusno je, če potem zaročenka ne vidi ničesar več na svetu kot samo svojega zaročenca in če pričakuje, da je ves svet prepojen z istimi čuvstvi kot ona. Še bolj neokusno pa je seveda, če si pred javnostjo izkazujeta izraze ljubezni. To je zoper vse predpise vedenja! Tudi njuna pisma naj bodo izraz resne, svete ljubezni. S kakšno nevoljo boš pozneje vzela v roke omledno sladkobo nepremišljenih izlivov zaročne ljubezni! Kaj šele, če bi komu drugemu prišli v roke! Kako vzvišeno lepa in plemenita so pa pisma svetih zakonskih, preden so se poročili! Globoka, pa resna in modra ljubezen se razodeva iz njih.

Nevesta bi rada o ženinu kar največ zvedela, dušno se hoče kar potopiti vanj. Zato ga rada posluša in izprašuje, vsaka malenkost je važna zanjo: o njegovem mišljenju in njegovih dogodkih, o mladosti in igrah, o učenju, o uspehih in neuspehih, o čtivu, o potovanjih itd.; pa tudi o veselju in o žalosti, saj hoče tudi trpeti z njim. Naj zlasti gojita skupaj versko življenje, da bo njuna ljubezen v Bogu čedalje bolj nadzemska, pa čvrsta, in si bosta za pozneje nabrala kar največ milosti. Kako bo lepo, če bosta prav pogosto skupaj pristopala k zakramentom, virom milosti! Morda ga bo takrat pridobila za globlje versko življenje in udejstvovanje, ko bi ga nikdar pozneje ne mogla več.

Morebiti bo ženin v svoji nevesti prvič zagledal žensko duševnost od bliže. Videl bo njeno bogastvo, pa tudi taka svojstva, ki se mu bodo zdela čudna ali pa kar nespametna. Naj ga nevesta pri tem opozori, da je tako že vse prav, ker je Bog tako ustvaril žensko duševnost, ki ji naj pomaga pri težki življenski nalogi telesnega ali pa duhovnega materinstva. Kar je Bog položil o občo naravo, moško ali žensko, je pravilno in dobro, če tudi ne moremo tistega takoj od kraja doumeti. To naj ženin in nevesta, pa tudi mož in žena dobro vesta! Veliko lažje bo potem njuno skupno življenje.

III.

Nemški pesnik C. F. Mayer pripoveduje v neki pesmi, kako se mu je sanjalo, da je prišel k nebeškim vratom ter našel tamkaj svoje dekcle. Ob studencu je sedela in si umivala noge, ki so bile bele ko sneg, ona jih je pa s čudno vnemo le še dalje umivala. Ko jo je pesnik vprašal, zakaj se umiva in ima solze v očeh, mu je žalostno dejala: »Ker sem s teboj po prahu šla, tako globoko po prahu.«

Da, dobro je treba paziti, da znanje, ki je dopustno le z ozirom na zakon, ne bo v bližnjo priložnost v greh, ko bi se ljubezen izprevrgla v slo. Mladenič in dekcle se naj torej ne shajata na skrivaj ne na samotnih krajih ne ponoči; vedno naj bosta v območju vpliva staršev, njegovih ali pa njenih. Naj se ogibljeta vsega, česar bi ju bilo sram pred poštenimi ljudmi. Po zaroki si smeta medsebojno ljubezen tudi na zunaj pokazati, dovoljeni so pa jima le taki znaki ljubezni, ki ne žalijo sramežljivosti. Zdržati se pa morata vsega, kar naravnost vzbuja nižje poželenje. In pomočki, ki jih morata rabiti pred zaroko, da se obvarujeta greha, so jima po zaroki še toliko bolj potrebni. Čisto znanje je vzor; vsak vzor si je pa treba z naporom priboriti.

Še enkrat naj bo poudarjeno, da ima čista žena velikansko нравno moč. Nemeec Hebbel, dobri poznavalec ženske duše, piše nekje: »Žena ne rodi človeka enkrat, marveč dvakrat; v drugič ga rodi v dneh ljubezni.« Pod njenim vodstvom lahko postane mladenič mehak, nesebičen in pripravljen za žrtve. Plaho dekcle se zave svoje moči; o da bi jo uporabila ter ruvala iz ženinove duše trnje in osat!

Vsak moški, tudi oni, ki je vdan strastem, želi in hoče že po naravi, da bodi ženska čista; če v njej najde ta dragulj, ga prevzame sveto spoštovanje pred bitjem, ki je dvignjeno iz obtežujoče čutnosti in v duhovnost. V njem se zopet vzbudi otrok, ki v ženi išče matere in njene svetosti.

Naj se torej dekcle ne boji, da bo njen zaročenec podvomil o njeni ljubezni, če brezpogojno zahteva od njega čistost! Žena ima od vsakega moškega pravico zahtevati, da naj bo junak nad samim seboj.

Zal pa, da večkrat tudi od dekleta izide v znanju greh. Ona dá gorivo, da v moškem zagori požar. To ni samo takrat, ko morda sploh nista z znanjem računala na zakon in se je dekcle ponižalo za igračo strasti, marveč je možno tudi tedaj, ko sta resno mislila na zakon. Dekcle se mora vedno zavedati, da je ženinova narava vse bolj burna in silna; naj torej ne bo lahkomišelna v obleki, govorjenju in vedenju. Večkrat pa dekcle kar hote budi temni nagon, potem pa napravi užaljen obraz; reče »ne«, pa ta beseda je le nov poziv. Ah, kolikokrat je v ženski besedi »Nisem kriva« laž, grda laž!

In vendar je čistost nekaj prelepega in osrečevalnega. Če sta si jo vzela, jima vstane domotožje po njej; želita si nazaj prve dobe ljubezni, ko sta oba bila močna do sebe in je nad njima plaval tudi dih božje ljubezni.

V vsakem fantu je dobra in slaba stran, hrepenenje k dobremu in pa poželenje čutnosti. Naj dekcle vselej pripomore njegovi dobri strani in njegovemu plemenitemu hrepenenju do zmage! Dobro se naj tudi zaročenka zaveda, da je nagon nenasiljiv in hoče vedno dalje, da se divje meče od osebe do osebe in

strašno upropašča. Če se je sama dala preslepiti šepetu: »To ni greh, to je ljubezen,« bo pozneje z grozo poslušala, kako bo njen mož iste besede šepetal tudi drugim.

Prava ljubezen ni sebična, marveč prinaša žrtve in se izživlja v njih. Če torej fant dekle res ljubi, ji vendar ne bo z grehi ubijal duše ter ji jemal tega, kar je najdražje v njej!

Žalosten zgled nesreče, ki se zgrne nad dekletom zaradi neprevidnosti in nedovoljenega znanja, je nedosegljivo opisal nemški pesnik Goethe v svojem najlepšem delu »Faust«. Predstavi nam meščansko dekletce Marjetico, kako gre z nedolžno dušo ravno iz cerkve od spovedi. Zapeljivec Faust postane pozoren na njeno lepoto in se ji polaska

»Gospica lepa, morebiti
Smem roko Vam in družbo ponuditi?«

V Marjetici se zgane čut sramežljivosti, zato ga odkloni:

»Gospica nisem. Lepa ne.
Domov grem lahko brez družčine.«

Res se ga oprosti in odide. Pa volk je vse bolj pretkan ko ovca; laska se zopet in laska, dokler ne vzbudi deklinške želje po ugajanju. Nato se javi še radovednost, malo se Faust pošali in nežna cvetlica je utrgana in zlomljena. Neizkušenosť in prevelika zaupljivost sta ujeli Marjetico v zanke. Nepopisno gorje se zlije v njeno razočarano dušo. Sama pred seboj je osramočena. V bridkem kesanju se zruši pred sliko Brezmadežne in ihti in toži svojo bolečino:

»Kdo čuti
ves ljuti
vihar, ki me mori?
Kaj srce trepeče bedno,
kaj želi in toži vedno,
veš le Ti, edino Ti!

Naj hodim kamorkoli,
kako se v boli, boli,
zdaj v meni ruši vse!
Oh, komaj sama čakam,
že plakam, plakam, plakam,
srce mi joka, mre.

Na lončke pred svojim oknom
rosila sem, oh, solze,
ko trgala sem zate
cvetlice davi te.

Ko zjutraj zora mila
je v sobico prišla,
že v postelji vzklonila
sem žalostna se vsa.

Potem pa se domisli na dobo svoje nedolžnosti in spomin ji govori:

»Kako je bilo drugače,
ko si še nedolžna
hodila k oltarju,
iz knjižice obrabljene
molila,
pol z igrami, pol z Bogom v srcu,
Marjetica!«

Koliko je bilo tudi že pri nas takih nesrečnih Marjetic! Koliko jih je kar igraje napravilo svojo nedolžnost in z njo svojo srečo!

Spomladi

Janez Pucelj:

Onstran Save.

(Srb. narodna.)

Onstran širne Save vode
hodi dečko, konja vodi,
v roki ima dečko kalpak,
v kalpak joka bridke solze
in preklinja Savo vodo:
»Bog kaznuj te, Sava voda!
Te ne morem prebroditi,
te preplavati ne morem,
da poljubim onstran drago!«

Kliče mu čez Savo draga:
»Oj Boga ti, mladi dečko,
ne preklinjaj Save vode,
nič ni kriva Sava voda!
Krivi najini sta majki!
Kriva tvoja, kriva moja:
majka tvoja je prisegla:
ne dam sina pred pomladjo;
in prisegla majka moja:
ne dam hčere pred jesenjo.«

Charles Silvestre, poslovenil Niko Kuret:

Zvesta do konca.

Roman.

(Nadaljevanje.)

V.

Bela nedelja je bila mimo. Na Genettovini si mati Villardka še ni bila opomogla. Jedla je malo, dremala podnevi in bdela ponoči, ko je žalost v tišini vse bolj trpka. Courteuxjeva ponudba ji ni šla iz glave. Čemu poslej polja in grunt, če rok ni, ki bi delale? Z denarjem, ki bi ga dobila za zemljo, bi vzdržala, dokler odraste Janezek. Šlo je za vsakdanji kruh. Nekje se bo potem že odprlo. Dragica bi se šla učiti šivanja. Nešteto načrtov se ji je pletlo po glavi. Potem pa je brž spet omahnila v dvom in žalost. Vendar pa se je vsak dan čudila, ko je gledala Dragico, kako prihaja in odhaja ter oživlja hišo, kako skrbi za vse, pripravlja jed, celo nalaga v peč in se igra z malimi, ko pridejo iz šole, kako vstaja pred žoro in leže šele kasno v noč. Globoko ganotje ji je prihajalo od tega otroka, ki je bil tak močan po duši in telesu.

»Ne morem ti pomagati, uboga Dragica! Kako le vse zmoreš?«

Ona pa je odgovarjala tako spokojno, s tako samozavestno silo, da se je mati smehljala. Bila je torej vila, ta njena mala, da je odganjala nesrečo in jo ustavljala s tako jasnim pogledom?

Stari Villard, ki ga je nadlegoval revmatizem, se je bil ločil od zapečka, da bi ustregel svoji vnukinji. Vodil je živino na pašo in ji pokladal krmo. Stokal je pri delu. Ni bilo več olja v njegovem starem telesu, tako je pravil, in vsi sklepi so mu bili zarjaveli. Kadar pa se mu je Dragica zahvalila in ga poljubila na bradico, mu je bilo tako toplo pri srcu...

Naučila je bila Vono in Tino, da sta si poiskali dela, ko sta se vrnili iz šole. Vona je zdaj znala sukati metlo iz šibja, napravljeno za njeno velikost, Tina pa je brisala krožnike, kakor je treba, ne da bi jih pobijala. Nonot je zbiral drobne butare dračja, ki jih je zlagal na kup. Dragica je bila srečna, ko je gledala malčke, kako si prizadevajo in kako pri tem vsakemu molí jeziček kakor črešnja iz ust. Pa si niso več upali igrati »bradice« s starim očetom.

Kadar je bila Dragica zelo trudna in je sedla za trenutek za dolgo češnjevo mizo, ji je prišla Brunetta v družčino. Vezala ju je prijateljska vez. Dragica jo je bila opazovala, ko je cele dneve iskala rajnega, vohala s smrčkom po tleh, po opravi in zadrževala sapo. Dolgo je delala tako z

nasršeno dlako in repom med nogami ter očitovala ponižno zvestobo. In ko ni našla gospodarja ne v hiši, ne v kleti, ne v kašči in ne v hlevu, je odšla, tekala dolgo po stezah, vohala v zraku in se vračala trudna in žalostna k Dragici. Dvignila je k njej svoje zlate oči s sivimi pikami in jo z njimi vpraševala. Dragica je včasih v samoti jokala, a si nato brž obrisala oči, da ne bi je kdo videl, kako ji je hudo. Brunetta pa ji je položila gobec na krilo, kakor da bi hotela reči:

»Jokam s teboj . . .«

VI.

Sklenili so, da bodo izhajali brez Pompona in vozička. Stari Villard in Dragica sta ju na semanji dan prodala vrtnarju v Rieux. Preden so udarili, je bilo dosti obljubovanja in dosti jadikovanja. Preden so ga odpeljali, je Dragica dala Pomponu kolaček in ga pobožala po gobcu.

Ko sta se Dragica in stari nato vračala proti Genettovini, sta srečala Jeannetto Lavergne, ki ju je povabila na kosilo, ker je bil poldan blizu. Bila je šivilja in je živela v čedni, lepo ometani in pobeljeni hišici. Odprla je svojima povablencema steklena vrata, ki so se skoznje rdečili zastori. Govorila je zelo živahno in nalahno je stokala, ko je postavljala stole okrog močno svetlega štedilnika, ki je v njem godel žalosten in zaprt ogenj. Stari Villard je iztegnil roke, da si jih ogreje, zakaj bilo je hladno.

»Tole ognjišče pa ni bogvekaj,« je dejal. »Ognju je dolgčas tu notri, sodim, in dolgčas tudi tistim, ki so okoli.«

Jeannetta Lavergne se je dušila od smeha in mu razložila, da je to napredek. Štedilnika ne kuriš več z drvi, ampak s premogom. Kakšen prihranek!

»Zdaj to že čutim,« je dejal stari in vihal nos.

Na drugem, vedno mrzlem ognjišču je bila ura iz ponarejenega bronu, na vsaki strani pa je stala lončena vaza, ki so bile vanjo zataknjene cvetice iz blaga.

Čeprav je štela Jeannetta Lavergne že nad petdeset let, se je oblačila po modi; bila je dama. Spletala si je lase v umetno razporejen vozal na tilniku in njen rožnati obraz blondinke s starostnimi gubami se je svetil ves čeden in dišeč od mila kongojskih princev. Rada je za trenutek pomilovala svojega bližnjika in zdelo se je, da ji prihaja od srca. A ni se utrudila ob pripovedovanju lastnih nesreč. Njen rajni mož, zvest, delaven in izvrsten možki, je bil umrl, zadet od kapi, baš ko je bil dovršil imenitno omaro. Bil je namreč mizar.

Ko je pripravljala mizo, je čebljala:

»Uboga Dragica, tudi vi imate smolo! Poznala sem te že, ko si bila majhna, ljubica moja. Dolgo si bila v šoli in stvari znaš, ki jih na kmetih ne vedo. Kako se boš lotila dela na gruntu? Tvoja mati, reva, je slabotna. Uničila se boš in skoraj nič ne boš užila mladosti. Treba bi bilo takega posla, kakršen je moj, da je čist in čeden, takega damskega posla . . .«

Dragica je prav mirno odgovorila, da ne pojde z Genettovine, kjer so delali Villardi že od davnih časov. Stari je z glavo pritrdil svoji vnukinji. Jeannetta Lavergne je odgovorila:

»Da, vsak po svoje.«

Dražilo jo je pa, da nihče ni pohvalil njenega posla, ki se je v njem odlikovala. Pregnala je ta oblak in rekla:

»Ali veš, da je moj ljubi Jacques tukaj? Morda se ga spominjaš. Hodil je s tabo v šolo, a ti si bila mnogo mlajša . . . Dolgo ga nisi videla. Ne bi ga več spoznala! Pri nekem advokatu v Limogesu je. Pravi gospod je! Čudno,

kje se tako dolgo mudi. Zajec čaka in vinska omaka bo pregosta. Vse teka za njim... Govorim o svojem sinu, zakaj zajec ne bo več tekel, ker je že pečen.»

Stari Villard se je dolgočasil ob štedilniku, ki je godel. In prav sam zase se je hudoval nad klepetuljo, ki ju je bila zadržala, ko sta se vračala na Genettovino. A bili so v nekem daljnem sorodstvu in spoštoval je sorodstvo, čeprav je bilo še tako daljno.

Jeannetta Lavergne si je dala opraviti okrog mize in vmes tožila, da je bila padla v klet in da še sedaj čuti bolečine.

»Na jezik pa le ni padla,« si je rekel stari.

Ob tej misli se je nasmehnil. Jeannetta je trebila salato in pripovedovala zgodbo o dediščini, ki ji je bila izpodletela. Danes bi bila lahko bogata, da ne bi vedela, kam z denarjem... Dragica je hlinila zanimanje, ki je podžigalo Jeannettino pripovedovanje, a bilo je odveč.

Tedaj je vstopil Jacques Lavergne z elegantno palčico v roki.

Obstal je na pragu nekoliko v zadregi, ko je zagledal Dragico. Brž se je hotel postaviti pred lepim kmetskim dekletom, katerega zdravi izraz ga je na skrivaj zadivljajal. Galantno se je odkril, se priklonil in spregovoril s tenkimi ustnami, ki so jih krasile pristrižene brčice:

»Saj to je nekdanja součenka... Kako lepa je postala!« je dodal in se obrnil k materi.

»Sedaj sem vas spoznala, Jacques,« je rekla Dragica, »vendar ste se zelo spremenili.«

»V svoj prid!« je vzkliknila Jeannetta Lavergne.

Napravil se je zelo skromnega.

»Ne vem, ali sem se res, gospodična Dragica pa se je brez dvoma.« Opazil je končno tudi starega Villarda. Nagovoril ga je in zavil besede namenoma po kmetski, a tako, da se je poznalo, da ponavadi ne govori tako.

Villard mu je iz skrivne hudomušnosti odgovoril v limuzinskem narečju. Jacques je pokazal, da je pozabil to govorico, ki jo je smatral za naivno. Nasprotje je Dragico zabavalo in se mu je na tihem smejala.

Jedva je Villard popil kavo, je vstal, ker da snaha ne ve, kod hodita, in bi že rad bil doma. Ker ni kazal nikake radovednosti, mu je Jeannetta Lavergne rekla v narečju:

»Vprašali me niste, zakaj je moj Jacques doma? To je radi njegovega zdravja. Toliko je brskal po papirjih, da je ves pobledel nad njimi in zdravnik mu je dal tri mesece dopusta.«

»No vidite, in to vam je prav,« je del Villard ter segel po palici. Hotel je zbežati tej ženski, ki je stokala med smehom.

Jacques Lavergne je rekel Dragici, da bi jo rad obiskal na Genettovini. Komaj mu je odgovorila. Zmedle so jo bile oči mladeniča, ki je v njih opazila čuden žar. A kakor je prekoračila hišni prag, je začutila, da mora brž, brž k malčkom, ki jo čakajo, in v priprosto življenje, ki mu je treba gospodovati...

VII.

Ko je stari Villard nekega dne koncem aprila ves zavit — zakaj veter je bil še mrzel — pasel živino na Beaux-jški senožeti, mu je prišla Dragica delat družčino. Potrebovala je opore in potrjenja v sklepu, ki ga je bila storila.

»Stari oče, ni vas bilo takrat doma, ko je prišel Courteux kupovat Genettovino. Tega se ne morem domisliti, da ne bi mi stisnilo srce.«

Stari je pogledal po kravah, ki so se mirno pasle, in Brunetto, ki je sedela na zelenečem pobočju. Potem pa so se mu sive oči zazrle izpod belih trepalnic v polja, ki jih ni bilo videti, ker so jih zakrivale košate žive meje.

»Mala, težko bo obdržati to zemljo, ki jo je moj fant tako vrlo obde-
loval. Jaz sem zdaj ubog starec, a pomagal ti bom. Česar ne bomo mogli
storiti, bomo pustili. Za dežjem pride solnce.«

Tedaj je jokala od novega upanja in se mu zahvalila, da misli, kakor
ona. Objela ga je in pritisnila svoje srce k starcu. In milina ji je posušila solze.

»Vidite, stari oče, manjka nam krepke delovne roke. Hudo mi je, ko vidim,
da so drugi krompir že sadili, ko pri nas še orali nismo.«

»Pri svojih letih ne morem. Sem kakor stara, napol suha jablana. Imam
pa misel, ki ti bo všeč. Vrni se brž domov pomagat materi, ki ji ni do ničesar
več.«

Odšla je žareča in mirna. Velika moč jo je priganjala in sama se ji je
čudila.

Stari je ostal na polju, da se je živina napasla do sitega. Mlada trava
je nežna in osvežujoča. En mesec jo lahko pustiš za pašo. Potem ji daš, da
raste za košnjo.

Dan je bil miren. Pritajen veter je prisluškoval hiteči vodi. Glog je bil
v cvetju. In ptice, katerih pesem kmetiški človek razume, so pele povsod. Vil-
lard je sedel na suh orehov panj. Negiben je ždel v neskončni pomladni tišini,
ki je ležala nad pokrajino. Potem je poklical Brunetto, ki je s skakanjem in
odmikanjem zbrala krave in jih gnala proti Genetti. Sledil jim je ob svoji palici.
V svoji postarni glavi je razmišljal o tem, kar mu je bila rekla Dragica. Bil
je tako star, da se ure in dneve ni zanimal za stvari, ki so nekoč zavzemale vse
njegovo pogumno in delavno kmetiško življenje. A da je izpregovorila njegova
vnukinja, je zadostovalo, da se je začel razgledovati in da se mu je duh ne-
nadoma zganil.

Privezal je krave k jaslim in obrnil steljo, pri tem je pa momljal, da pri
osemdesetih letih še ne more počivati na klopi. Nato pa je krenil po poti, ki
vodi v vas Maillerie.

Dnevi so se bili že čedno podaljšali. Ob dveh popoldne se je solnce jedva
premaknilo s srede nebesnega svoda. Zemlja se je vesela grela ob tej prvi po-
mladni gorkoti. Po pobočjih se je razgrinjala zlata odeja cvetoče ogrščice. In
travnik, prahe, mlado žito so mešali na obzorju prelepe barve zemlje, ki jih
odseva srce spokojnega človeka. Po potokih so se raztresali ognjenci, ki so se
z njimi vile igrale. Vsa pokrajina se odene v svežo novino, kadar se zemlja
v teh pomladnih mesecih zasmeje prav tako kakor svetlo jutro na nebu.

Villard se je kljub toploti in solncu čutil okornega in je krevsal po cesti.
A enakomerno je zastavljal palico in se tako poganjal naprej. Hodil je ves
iz upanja in dobre volje, ki sta se mu vzbudila iz dekleta. Prekoračil je na
chanaudskem mostu Gartempo, ki je zelenela kakor pašniki, ki jih je nama-
kala. Krenil je na strmo stezo proti Maillerie, vasi z dvanajstimi ognjišči, ki
gnezdijo nedaleč od reke.

Mlinar, ki se je peljal v Rieux in je vozil nazaj moko ter se mu je hrbet
v sivem suknjiču udajal kakor vreče moke, ki je z njimi imel opravka, mu je
ves začuden zaklical:

»Kam pa vi, oče Villard, kam?«

Odgovoril je v zmedenih besedah in nadaljeval svojo pot. Edino Dra-
gicine besede so vedno zvenele v njem. Treba je, da se polja obdelajo in da
Genettovina ne propade. Izmučeni kmet je še videl pred koncem življenja,
kako visoko vstaja vsakoletno solnce za žetev. In menil je, da je zločin, če
pustiš brez semena dobre njive, ki so bile vedno rodovitne, če so jih dobro
obdelali.

(Dalje prih.)

Paula M.:

Spoštovanje.

Cloveski duši — podobi božji — gre spoštovanje.

Ni dobro priti v zobe ljudem, ki ne poznajo spoštovanja do onih, katerih ne razumejo.

Ljudje, ki te dosti izprašujejo, te bodo malokdaj spoštljivo obravnavali.

Tiste, ki žive spoštljivo, obdaja svetel krog in vsak, ki stopi v ta krog, je zavarovan.

Ako se sam povišuješ — ne boš nikoli spoštovan.

Hudo je ljudem, katere družijo življenjska vez, ako ne poznajo medsebojnega spoštovanja.

Duševno visoko stoječe ljudi najtesneje veže tiho spoštovanje.

Dober zgled.

Poikusi voditi ljudi z lastnim zgledom. Vsako lepo delo bo povečalo pri njih tvoj ugled.

Vse, kar delamo sami, pa naj bo to dobro ali slabo, store drugi za nami.

Opomini ne zaležejo nič, če dejanje drugače govori. Najboljši človek govori le z dejanji.

Ne misli zaviti puhlost svojega življenja v sladek nagovor!

Kdor ni že po naravi dobrega srca in se tudi ne trudi, da bi dober postal, ne zna nikoli pomagati drugim.

V nebesa ali v pekel moreš pripeljati s svojim zgledom človeka za seboj.

Predno boljšamo druge, poboljšajmo sebe!

Veselje.

Hrupne naslade navadno ne prinesejo veselja.

Človek, ki ljubi Boga, je vesel tudi sredi najhujše življenjske borbe.

Vsako dobro delo, katerega sami doprinesemo, se povrne k nam kot čista radost.

Dan je lahko teman, pa vendar se skriva v njem vsaj majhen žarek veselja; takšen žarek pa najdeš le z duševnimi očmi.

Pravo veselje je umetnost močnega srca.

Nihče ni tako reven, da bi se moral odpovedati tihemu veselju.

Oprosti se vseh neumnih želja in veselje ti bo samo prihitelo nasproti.

Z večnim tarnanjem in zdihovanjem ubiješ v sebi mnogokrat najčistejše veselje.

Vzgoja srca.

Zivimo na visoki kulturni stopnji. Toda — na kateri stopnje srčne izobrazbe?

Izobrazba brez ljubezni je puhla.

Vprašajmo naše v potrebi živeče brate in sestre. Mslim, da se bomo odgovora sramovali.

Srčno kulturo ne vodi razum, temveč duša, ki je sprejemljiva za okolico.

Razum, čustvo in volja so tvoritelji srčne kulture.

Srce vzgajaš, ako pa se oziraš tudi na slabosti drugih.

Srce vzgajaš, ako stanovnih razlik ne podčrtuješ in tudi ne razkrivaš, temveč premostiš prepad z ljubeznijo.

Biti srčno izobražen se pravi z drugo besedo biti plemenit človek.

—r—:

Očetov naših imenitna dela . . .

(Nadaljevanje.)

Ta cerkev je zelo stara. Okrog l. 1300 že so poslikali ladjo z zgodbo Jezusovega rojstva in trpljenja ter z bojem sv. Jurija, da reši Marjetico zmaja. Način slikanja je precej podoben tedanjemu francoskemu slikarstvu;

našemu okusu po tolikih stoletjih je dokaj tuj, vendar so te slike zelo dragocene. Barve so že nekoliko obledele, deloma tudi odpadle. Ginljiva je slika rojstva: Jezus leži v jasliah, ki so velik kelih, kelih trpljenja, ki ga bo nekoč izpil do dna. Ali na drugi strani prizor križanja, ko ruje Marija Sinu žebelj iz roke. Te slike so bile dobrih sto let pozneje preslikane z drugimi. To drugo plast so pa sneli in prenesli v muzej. Presbiterij cerkve je nekoliko poznejši in prav tako poslikan s prav odličnimi freskami koncem 15. stoletja. Vrzdenška cerkev je eden največjih zakladov slovenske umetnosti.

Vas S^{ent}jošt nad Horjulom ima kar dve cerkvi. Starejša je poslikana s freskami, ki pa so še skrite pod beležem; v njenem stolpu pa visita dva zelo stara zvana. Prvega je vril l. 1308 zvonar Vincencius, drugi bo kakih sto let mlajši. Zelo zanimiva pa je novejša, sedaj farna cerkev: podolgovata ladja in ožji, s tremi stranicami osmerokotnika zaključen presbiterij. Svod notranjščine je preprežen z rebrovjem. Pa vendar je stavba čisto drugačna, kot one gotske, ki so ji bile vzor. V gostkih cerkvah (pri nas približno od l. 1300 do 1500) so rebra dvigala svode kvišku, kot bi strmela gor proti nebu; tu v S^{ent}štu pa igravo preprežajo polkrožne banjaste svode, prav kakor številni rastlinski okrasil oltarčke tistega časa. To je začetek baročne dobe, ko je okras zakrival jasnost in težo stavb in so bile združene v svrhu mikavnejših učinkov sile in protisile v enotno učinkujoče umetnine. Še vsa lepša od te stavbe pa je šentjoška podružnica na Planini iz l. 1659. Z mogočnimi slopi je razdeljena ladja v več prostorov, ki pa so z loki zvezani v sila prijetno učinkujoče lepотно telo. Malokatera cerkev s svojo mogočno, pa obenem tudi ljubko prostornostjo tako prevzame človeka, kot planinska.

Farna cerkev Marijinega vnebovzeta v Polhovem gradu je obdana z večem 10 podružnic: sv. Elizabete na Pristavi, sv. Petra v Dvoru in pravtam še sv. Miklavža, sv. Mohorja in Fortunata na Korenu, sv. Treh kraljev v Brišah, sv. Jurija v Vapročah, sv. Martina na Setniku, sv. Lovrenca na Gori, sv. Jere na Selu in sv. Urše na Selnici. Vsaka izmed njih bi zaslužila naš obisk, pa naj gremo gledat že nagrobno sliko baronov Khisl iz konca 16. stoletja pri sv. Elizabeti ali oltar sv. Jerneja pri sv. Miklavžu ali kor pograjskega podobarja Schiffrerja pri sv. Mohorju in Fortunatu ali magistra Matije Sluge stavbo sv. Jurija iz l. 1635 ali sklepniče sv. Martina ali nenavadno zidano svetišče sv. Jederti ali pa zanimiva rebrovja pri sv. Urši, na Gori in pri sv. Treh Kraljih. Pa le farno in dvorsko staro cerkev utegnemo natančneje ogledati.

Pograjska cerkev je najbrž že četrta na tem mestu. Od nastarejše ni ohranjeno nič več; druga je bila postavljena enkrat ok. l. 1500. Tretjo so postavili l. 1688, pa jo že čez 40 let do tal porušili in sezidali sedanjo. Temu se pa ni čuditi, ker se je zgodilo na Skaručni pod Smarno goro nekaj povsem istega. Umetnost zgodnjega baroka 17. stol. se je razvila iz stare domače tradicije, ki je le nekam počasi šla svojo pot naprej. Ok. l. 1700 pa so se zlasti pod vplivom tedanje italijanske umetnosti pričele razvijati v naših krajih prav od časov gotike sem nepoznane živahne sile; nikdar prej in nikoli pozneje se ni ustvarilo v teku nekaj desetletij toliko odličnih umetnin, kot med leti 1720 in 1760. Tačas se je naš okus docela spremenil in je predelal, moderniziral večino slovenskih cerkva. Stavba pograjske fare je zidana v obliki križa in je že kot arhitektura pomemben umetnostni spomenik. Poseben sijaj pa je dalo cerkvi sedmero oltarjev, ki sta jih ok. l. 1730—1745 postavila brata Anton in Gregor Facia. Bila sta domačina; njun oče je prišel od Bogve kod v Polhovgradec in ustanovil tu kiparsko delavnico. Anton in Gregor sta bila svoje dobe vredna mojstra in ni čuda, če je skoraj za vse njune oltarje izdelal slike slavni Val Metzinger. Metzingerjeve slike so ostale; oltarje so pa že skurili, le veliki oltar je še ostal v vsem sijaju in zlatu. Tu kar mrgoli angelčkov, vencev, stebrov in drugih okrasov; slika pa, ki visi v oltarju, ni Metzingerjeva, ampak Herrleino^{va} iz l. 1811.

Cerkev sv. Petra v Dvoru pri Polhovem gradu je gotovo najmočnejša podružnica na Slovenskem. Vsaka stvar na in v tej cerkvi je pozornosti vredna. Ladja je deljena v tri vzdolžne prostore in krita z lesenim stropom, kateri pa posnema s svojimi vzorci še stare gotske oblike stropnega rebrovja. Tudi okna so še šilastoločna, kot v gotiki, in presbiterij je prav tako še »gotski« t. j. zaključen s tremi stranicami osmerokotnika in v svodu preprežen z rebrovjem. Pa vendar je ta stavba — zidati so jo pričeli l. 1525 — morala učinkovati kot velika novotarija. Vse drugače vpliva na gledavca, kot pa kakšna starejša cerkev. Cerkev 14. ali 15. stoletja je kar oproščala od vsega zemeljskega: bila je poslikana v prozornih barvah, da sploh človek ni vedel, da je vkljen v zidovje. Tu v Dvoru pa napravljala cerkev močan vtis že s svojimi mogočnimi stenami, slopi, s težkim svodom, pa tudi s svojo opremo: lopami in kori, ki prav nič ne zatajujejo svoje teže. Bila je to nova miselnost, ki ni bila več vsa pri Bogu in bi zametavala naravne zakone, kot v srednjem veku, ampak je kazala tudi zanimanje za ta svet in še poudarjala je jasnost form in smiselnost stavbarjevega dela.

Isti Metzinger in Faciū, kot v farni cerkvi, so delali tudi tukaj veliki oltar, katerega pa so žal pozneje prenovili v neprimernih barvah. Vsi ostali oltarji — 7 po številu — pa so starejši, še iz 1. polovice 17. stol.

Kje najdete danes malo vasico, ki bi zgradila kar dve taki cerkvi, kot ju ima vas Dvor pri Polhovem gradu? Res je bila pri cerkvi sv. Petra udeležena gosposka iz pograjske graščine — pa kateri oblastnik bi postavil danes Bogu v čast dvorsko cerkev? Saj so tudi polhograjski gospodje postavili lep grad — vredno ga je pogledati — pa je bilo vendar še časa in denarja dovolj za hiše božje. Kdaj bi ves ta svet okoli dobil ta svetišča, če bi jih bilo treba postaviti danes? Saj dandanes komaj zberemo denar za malo planinsko kočjo — za kapelo zraven pa že prav, prav težko; pa še, če jo postavimo, je dobra zanjo slaba podobica. Ali res vsega tega ni več treba?

Janez Pucelj:

Slovo.

*Mene kliče žioljenje
preko dobrov,
tja do brezkončnih,
dalnjih daljav. —*

*Ah žioljenje ne oprša,
kam bi želela
srca si naša. —*

*V večnost zasidrajva
sojjo ljubav!*

France:

„Grob se za grobom vrsti . . .“

(† Učiteljici Anici Kotnik v spomin.)

Lahen vetrič je zavaloval preko Slov. goric. Tožno je donela njegova pesem. Označevala je vinorodnim gričem, da si Ti, Anica, v svoji 24. pomladi, 22. februarja t. l. mirno v Gospodu zaspala.

V solnčni Gorici Ti je tekla zibelka. Ali ko je to našo »tožno« Gorico zasenčil oblak, si prihitela v Maribor in tu živela dalje svoja mlada leta. Pri čč. šolskih sestrah se je začela Tvoja pot za ideali, ki si si jih postavila za življenje. Tu si se navduševala za one vzore, za katere svet nima smisla. Posvetila si se Brezmadežni in kako lepo je blestel Njen znak čisto na Tvojih prsih.

Toda dosegla si zrelost, nastopila pot v življenje. Pri Sv. Urbanu, na lepem gričku blizu Ptuja, Ti je bilo odločeno mesto za udejstvovanje svojih idealov. Ah, s kakim veseljem in navdušenjem si se lotila vzgoje mladine! Ne, nisi bila svojim malčkom samo učiteljica, bila si jim tudi dobra in skrbna mamica. Za vsakega si imela lepo besedo, za vsakega mil in prijazen pogled. Zato pa ni čudo, če danes plakajo vsi za Teboj.

Ko pa si bila najsrečnejša v udejstvovanju svojih idealov, Ti je neizprosna, zahrbtna sovražnica — neozdravljiva bolezen začela črpati že po naravi slabotne telesne moči. Iskala si odpomoči, iskala si zdravja povsod, kjer si ga upala najti. Toda nebeški Vrtnar je hotel presaditi cvetko iz solzne doline na nebeške livade. In zato Ti ni bilo dano ozdraveti.

Tiho si se poslovila od nas. Nisi poslušala naših klicev, nisi odgovarjala nanje. In zaplakala je sestra, zajokala mama, šepnil oče: Kam Anica, kam dete? Zaklicali so Tvoji malčki: Ostanite, gospodična! Zaigrala je solza v obeh Tvojih tovarišev in tovarišic ter prijateljev in znancev: Kam Anica? Ostani! Ali kakor z nasmehom si se poslavljal. Nisi nas poslušala, nisi videla naših solz, kajti v srečnejšo večnost Ti je Vsemogočni usmeril korak.

Kratko je bilo tvoje življenje na zemlji, a lepo je bilo. Krona tega življenja pa je bila, tako se mi zdi, Tvoja tako vdano prenašana bolezen. Kako vdana v voljo božjo si jo prenašala! In kako Ti je zaiskrilo oko vedno, ko si prejela »Kruh močnih«. On, ki vodi naša pota, On te je krepčal, da si vztrajala do konca. On pa je tudi, tako upamo, Tvoje plačilo.

Anica! Ko se boš sprehajala po nebeških livadah, ko se boš igrala z angelci, se spomni nas. Spomni se sestre, mame, očeta in nas vseh, ki smo Te ljubili. Spomni se nas in nam pripravi vsaj majhen kotic, da se nekoč, ko tudi mi nastopimo Tvojo pot, srečno snidemo in združimo za vekomaj.

A. L.:

Fani Hausman, prva slovenska pesnica.¹⁾

Fani Hausman je bila hči Josipa Ljudevita Hausmana, graščaka na Novem Celju v Petrovčah. Ne vemo točno datuma njenega rojstva, a to je znano, da je umrla leta 1851. Mati ji je bila že zgodaj umrla, da je bila Fani prepuščena prav mnogo sama sebi. Oče se je mnogo pečal z raznimi podjetji, ki so bila takrat prav posebno v navadi. Tisti čas se je začelo hmeljarstvo širiti po Savinjski dolini in v naših krajih se je začela sviloreja. V taka in podobna podjetja je sicer premožni graščak vtaknil mnogo denarja, ki pa mu ni prinašal nikakega dobička. Poleg tega pa so nemirni časi okoli l. 1848. tudi neugodno vplivali na denarni trg, da je Hausman prišel v denarne težkoče in sklenil prodati graščino Novo Celje. Pri pogajanju z raznimi kupci pa je zašel v težave in tožbe in je bil precej časa tudi v preiskovalnem zaporu. Po oprostitvi pa je Hausman kmalu umrl; njegova hči, Fani, pa je naslednji dve leti tudi bolehal na jetik in umrla l. 1851. v Petrovčah, kjer je tudi pokopana.

To so skromni podatki, ki jih je bilo mogoče dobiti o prvi slovenski pesnici in ki vsaj nekoliko razsvetljujejo v kakšnih razmerah je živela in se je razvijala njena poezija.

Fani Hausman je priobčevala svoje pesniške proizvode v takratni časopis »Slovenijo«, ki je izhajala v Ljubljani 1848—1851 in v »Celjskih Novinah«. Vsega skupaj je pod svojim imenom objavila devetero pesmi, in sicer v »Sloveniji«, »Hervatov zvezda«, ki je odmev navdušenja za bana Jelačiča, v »Celjskih Novinah« pa: »Vojaka izhod«, ki opeva odhod vojaka na vojno, »Potnik«, »Nesrečen«, »Venec osušen«, »Moje drago«, »Golobici«, »Umirajoči pesnik« in »Slavnice bežani«. Vse te pa opevajo srečo ljubezni in bolešno odpoved nad nedosegljivo srečo.

¹ Opomba uredništva: Na vprašanje nekaterih čitateljev našega lista, kdo je bila prva slovenska pesnica, priobčujemo danes njen življenjepis.

Njeni verzi kažejo pesniško začetnico, ki niti ni dobro obvladala slovenščine, kar je za tisto dobo lahko razumljivo. Kažejo pa tudi znatni pesniški talent, ki daleč presega vse dotedanje priložnostne in rokodelske pesnike. Ako bi se bila razvila, bi, gotovo zavzemala odlično mesto v naši slovstveni zgodovini.

Pesnica se je čutila gorečo Slovenko in Jugoslovanko. Težko pa moremo razumeti, kako je prišla do tega; v svoji družini se tega duha ni mogla navzeti in v svoji bližnji okolici tudi ne. Najbrž je prišla pod vpliv celjskega narodnega kroga, ki jo je navdušil za slovenstvo.

Glavni, skoro edini akord njene lirike je globoka melanholija, ki se slednjič izlije v popolno resignacijo. Prihajal pa ji je tudi v resnici iz srca ni je bil utemeljen v njenem res tragičnem življenju. Mati ji je zgodaj umrla, oče je prišel s premožnega graščaka naenkrat na beraško palico; zapro ga radi goljufije, sedi dolgo časa v ječi, slednjič se pred poroto sijajno opraviči, je oproščen, toda popolnoma uničen na zdravju kmalu umrje. — Ni treba segati globlje v njeno življenje in iskati drugih vzrokov za prevladujoči otožni ton v njenih pesmih: silno hrepenenje po sreči in hrepenenje po smrti, ker te sreče ne more doseči.

Presenetljivo pa je to, da v njenih poezijah ni nikakega verskega momenta. Nehote bi človek pričakoval, da se bo v stiskah in težavah kdaj pojavila beseda ali vzklík o Bogu in njegovi pomoči, toda to se nikoli ne zgodi. Toda brez dvoma je umrla kot verna katoličanka, o čemer priča tudi njena oporoka, v kateri je volila 400 gl. za semenišče v Mariboru.

Da naše čitateljice spoznajo, kako je pesnila prva slovenska pesnica, navedemo par poskusov iz njenih pesmi. N. pr.: »Vojaka izhod«:

O, dekle ne jokaj,
kakor hrast stojim,
mam prsa železna,
se smrti ne bojim.

»Umirajoči pesnik«:

Kar iskal sem, to nisem mogel najti,
Ker sreča naša v sanjah le živi.
Kar dan prinese, nam spet dan odzame.

Najbolj žalostno pa je dejstvo, ki je res tragično, da je bila kmalu popolnoma pozabljena celo od onih, ki so ji bili najbližji.

Naj jo te vrstice rešijo popolne pozabe!

Viri: Glaser »Zgodovina slovenskega slovstva III«.
Dr. Lenard »Čas« 1914.
Dr. Lenard »Slovenska ženska«.

Franjo Neubauer:

Pesem želja!

Ai znaš pesem
sladkih željá,
ki hrepenenje
v njej trepetá?

Ali ti pesem
v srcu zveni,
ki kakor struna
tenko drhtí?

Jaz jo popevam
pescico to,
ko se oči mi
zjutraj odpró.

Kedar razžarja
solnce obok,
dviga do njega
spev se visok.

Kedar šepeče
v sapi drevo,
želje vse moje
pesem poró.

Pojejo želje
v tlaku sopar,
ko se besneči
bliža vihar.

Ko se poleže
divji nemir,
pojejo želje
v tihi večer.

Šele na koncu
zemeljskih let
želj hrepenéčih
spev bo tzpet.

Alfred Tennyson :

Henoh Arden.

(Iz angleščine prevedel J. D.)

(Nadaljevanje.)

Prav v tednu, ko zagrebla dete je,
je Filipa, čigar zvestó srcé
le Ane srečo zmeraj je želelo,
zapeklo, da ták dolgo k nji ne gre.
(Kar šel je Henoh, ni je videl več.)
»Če zdaj obiščem jo,« si mislil je,
»morda ji to v tolažbo majhno bo.«
Pa gre. Ko prazno vežo je prešel,
postal za hip pred izbice je vrati.
Potrkal trikrat je. Ker pa nihče
mu ni odprl, je vstopil. Ani pa,
ki v mislih pri mrličku je bilá,
ni mar biló, da ljudski uzre obraz.
Obrnjena prot steni je jokala.
Filip pristopi in reče oklevaje:
»Rad, Ana, bi, v nečem da mi ugodiš.«
Tedaj je zaihtela žalost v njej:
»Jaz, bedna stvar v nečem naj ugodim?«
Napol ga to je zmedlo; vendar pa
prisel je k njej, četudi nepozvan,
boj plahosti in ljubezni bojujoč.

»Prišel sem zbog tegà, kar bila želja
je Henoha, soproga tvojega.
Saj zmirom trdil sem: izbrala
najboljšega si, močnega moža;
zakaj, kjer bil je s srcem, tudi roka
je ubogala, in vse dovršil je.
In to ták težko pot zakaj je šel,
ostavil samo te? Da vidi svet?
V zabavo? Ne! Njegova želja je,
otrokom boljšo vzgojo nuditi,
nego bilá je tvoja al njegova.
Če vrne se, bo žalosten, videč,
da čas mladosti dece je zgubljen.
In v samem grobu bi bil žalosten,
če vedel bi, da deca mu divjá
kakor žrebeta v gmajni. Torej, Ana,
— mar ne poznavá se od mladih nog? —
zdaj pri ljubezni tvoji do otrok
in njéga, prosim te, ne reci: »Ne!«
Saj, če hotela boš, mi Henoh vse
povrne, če, kot dém, boš ti hotela,
A ne bi trebalo: bogat sem, trden.
Naj torej v šolo dam otroka tvoja:
v tem, zdaj te prosim, da mi ugodiš.«

Z obrazom k steni obrnjenim dé Ana:
»Ne morem v óči ti pogledati;

takó sem zbegana, potrta vsa.
Ko vstopil si, me skrb je k tlom tiščala,
zdaj tvoja me dobrota k tlom tišči.
No, Henoh še živi, srce mi pravi;
on vrne ti, denar se lahko vrne,
dobrota tvoja ne.«

In Filip vpraša:

»Smem torej, Ana?«

Obrnivoši se

je ostala, solzne vprla vanj oči
in v blagi zrla mu za hip obraz,
potem, želeč, naj Bog mu plača to,
mu roko stisnila je strastveno,
nato zbežala v svoj vrtiček zad.
Visokih čuvstev poln gre on domov.

Tedaj je Filip dal otroka v šolo,
potrebnih jima kupil knjig in v vsem
skrbel je za-nja, ko da sta njegova.
Le redko pa je Ane prag prestopil,
da ne bi je sosedom v zóbe dal.
Najljubši je veleval želji — molk.
Po deci pa pošiljal grêd je sad
in prve ji in zadnje rože z vrta,
al kuncem sé sipine; časih pa
— češ, za pokus (da ne bi žalil dar!) —
najboljše moke iz mlina na višavi.
Za Filipa bilá je Ana uganka:
če se oglasil je, ni spravila
iz ust besedice zahvale, dasi
brezmejno mu hvaležna je bilá.

Otrokoma pa bil je Filip vse:
če sta oddaleč ga zagledala,
sta tekla srčni vrnit mu pozdrav;
njiju bilá je hiša vsa, ves mlin;
sé svojimi sta malimi skrbmi
in radostmi polnila mu ušesa,
igrala ž njim, kličoč ga: »óče Filip!«
Filip je pridobival, Henoh zgubljal.
Lik Henohov se zdel jima je sên,
medel privid, ki v mraku jutranjem
na koncu drevoreda dolgega,
gubečega se bogvekam, ga zrêmo.
Minilo ták je let deset, kar Henoh
ostavil je svoj dom in rojstni kraj;
vesti o njem biló ni odnikoder.

(Dalje prih.)

»Čez noč, čez noč« — je prišla pomlad v deželo. Narava se je zbudila in vsaka stvarca: kamenček in kapljica, travica in prvi cvetovi, pomladni zrak in solčni žarek; hrošček in metuljček, čebelica, muha in mušica, vse in vsak je iznova pričel svojo pot. Da, vsak s v o j o pot. Ali naj človek zaostane za njimi? Vsaka izmed nas si bo poiskala tudi s v o j o pot k svojemu delu. Tisoč rok in prav ženskih rok potrebuje sedanjí čas za tako mnogovrstno delo. Nobena izmed nas naj se ne brani dela! Gorje pa sitim in trdim in onim brez srca! Zanje nima pomlad nikakega božjega poslanstva.

Odgovori na pisma.

Razgovori z gospo Selmo.

Planinka M. S. Pismo sem odposlala uredništvu za g. zdravnika. Praviš: me je sram povedati. Bodi rajše taka, da Ti ničesar skrivati ne bo treba! Ali ne poznaš pregovora, da le tisto, »kar se ne stori, se ne zve?« Torej!

Pozna ciklama. Najbolje, da stvar osebno urediš. Potem mi pa sporoči, kaj boš zvedela. Vso srečo Ti želim!

Prebujena. Tako, zdaj se mi ni treba več bati za Tebe, ker si tako rekoč doma. Vedno sem mislila, da se bo zgodilo s Teboj tako, kakor čitam v kaki povesti sedanjega časa, ki ji je snov vzeta prav iz življenja. Hvala Bogu, da ni bilo res in se zdaj v bližini doma kar dobro imaš! Le kmalu se zopet oglasi!

Samotarka. S svojimi problemi. nesebičnosti moraš iti na globoko. Dokler nisi prišla do tega, da v delu za druge pozabiš nase, še nisi nesebična. Prav egoisti pa so slabiči, ker počasi pridejo do tega, da si ne morejo ničesar odreči. Kdor si ne zna odreči, izgubi vso moč volje. Najbolje je o tej stvari malo razmišljati, a temveč — delati. Vsak dan imaš za to dovolj prilike doma, v šoli in v družbi, da si dobra in pripravljena za vsakršno pomoč. Ni se Ti treba vsiljevati, niti mnogo iskati, ampak biti pripravljena, budna in

razumna za potrebe drugih. Prav lepa pot do nesebičnosti bi bila že hvaležnost, če namreč dobro premisliš, kaj in koliko se imaš drugim zahvaliti. In če si iz srca hvaležna, potem si že na pravi poti.

Magnolija. Z zanimanjem sem čitala, kako se Tvoje zadeve razvijajo. Mislim, da je res najbolje, da počakaš, kako se bo preuredilo, ko se razmere predručaju. Vem pa, da je čakati težko, a zato tembolj zaslužno. Naj Ti povem to-le, kar sem že dolgo mislila, da Ti bom povedala: Če si spoznala bistvo žrtvujoče ljubezni in se trudiš, da se vsak dan v nji vadiš prav v vsakdanjih malenkostih, potem si si priborila najboljše, kar Ti more življenje dati. V Tvojem srcu raste brez prestanka bogastvo in postala boš nekak vir sreče za druge. Najbolj žalostno dejstvo sedanjega časa je pač to, da v ženskih vrstah gine moč in veselje do žrtev; vsaka išče le sebe in končno tudi ostane sama in samotna in zato nesrečna. Za Tebe sem kar vesela, da imaš toliko dela in skrbi — za druge.

Vitka jela. Zdaj se nič več ne bojim za Tebe. Vem, da zavedno in resno živiš svoje mlado življenje in imaš jasen cilj pred seboj. Taki ljudje prestanejo tudi najhujše. Težav je pač na vsaki poti dovolj, a če se jih ne ustrašimo, so nam v blagoslov, veselje in moč. Naprej!

Planinec A. Privatno nikomur ne odgovarjam. Prav, da si zadržala prijateljico, da ni šla v negotovost tujih krajev. Par sto mladih deklet čaka na službe; kam ž njimi? Marsikatera mora ob premembi službe čakati tedne na drugo in v tem času porabiti svoje prihranke. In kaj potem? Če ima prijateljica vsaj toliko dobro službo, da ji je obstati, naj je ne menja v teh časih splošne brezposelnosti.

Kdo vrže kamen ... Mislim, da sama sebi ugajaš v večnih lamentacijah. Kdaj pa misliš pričeti z resnim delom sama na sebi? Kaj misliš, da so človeška srca samo zato, da prelivamo čuvstva iz enega v drugega, kakor bi pretresali žito iz vreče v vrečo?

N * A * Š * D * O * M

F. G.:

Iz zapiskov mlade gospodinje.

Prepričana sem, da bom enkrat še prav dobra gospodinja. Odkar mi je namreč mama izročila kuhalnico, po časopisih najbolj zvesto prebiram gospodinjske kotičke, s sosedami se pomenkujem nadvse modro in najrajše bi nadzorovala gospodinjstva v

vsaj soseski in primerjala, kje je boljše in pametnejše.

Ja, posebno s temle nadziranjem pri sosedih, kar sama se že bojim, si bom nakopala kakšno sovraštvo. Poprej se še zmenila nisem, ne kako imamo urejeno doma, ne kako ravnaajo pri sosedih. Sedaj me je pa prišla neka strast, o kateri se včasih še meni zdi, da je prehuda.

Pri Kmetovih v kuhinji že dva meseca opazujem iste pajčevine. Pa pridem tja v nedeljo, ko imajo tla poribana, vse police pospravljene; pa pogledam na strop: še vedno iste črne pajčevine! Sedaj se že po opravih bojim iti tja, ker se kar koj zagledam v tiste mreže.

Bila sem pri Zaselarju, kamor sem nesla bolni gospodinjki skodelico tople juhe. Hotela sem nekoliko pomagati možu, ki najbrž ni preveč vaje gospodinjstva. Iskala sem metlo, pa bi se kmalu pošteno osmešila: tik mene je namreč ležala, pa je nisem spoznala, ker je imela samo polovico držaja še in metlinje je bilo že čisto izrabljeno. Kako naj potem s samim kolom! Ko bi bila rada pobrisala prah, mi je mož ponudil isti kos blaga, v katerega se je obrisal sam in vsi otroci, preden so šli k nedeljski maši.

Pri Narobetu sem ravno naletela, ko je družina sedla k popoldanski malici. Iz drobtin in ostankov na mizi sodeč, bi prav lahko pogodila, kaj so opoldne kosili. Pa ni prav nič motilo domačo hčer, ko je vzela iz žličnika žlice in jih položila, prav za prav vrgla med vse tiste ostanke na mizo. (Neka dninarica mi je nekoč potožila: »Kmalu bi mi bila žlica odletela z mize pod nos.«) No, pa je tudi gospodinja narezala čebulo za na fižol, nož obrisala ob predpasnik — predpasanega je najbrž imela že od ponedeljka do petka — in mi ponudila, naj si odrežem kruha.

Oh, pa koliko bi še lahko povedala! O, gospodinjah, ki so dolžne pri vseh kramarjih in manufakturnih trgovcih, katere pa sproti vse zanosijo in otroci skoraj v cerkev ne morejo, ker nimajo čedne obleke. In še to in še ono.

Potem pa pridem domov in ko sva z mamami sami, se odpro zatvornice in ne znam nehati: kako bi mogla pomagati in izpreobrniti one uboge ljudi! H Kmetu ne morem iti ometat pajčevin, Narobetovi Micki ne smem jemati žlic iz rok in v tuji hiši kazati, kako se lepo pokladajo na pobrisano mizo, Zaselarju ne morem delati pridige o higijeni. Da bi jim ponudila v branje »Vigred«? Saj to je ravno: ti ljudje nikdar ne utegnejo brati, morda bi jim bili šena. Zaenkrat me pa najbolj muči tale kakšni gospodinjiski sestavki tudi zgolj — čenče.

Mlada gospodinja sem še in ne izkuskrb: kako bi te, sicer dobre ljudi prebudila iz njihovega mrtvila. Vse moje besede bi bile namreč bob ob steno, ako ne bodo sami občutili mučnega neugodja med pajčevinami, smetmi in umazanimi cunjami.

Gospodinjstvo.

(Nadaljevanje.)

Peta zapoved za dobro gosodinjstvo se glasi: Varčuj pri malih stvareh, ker pri potrebnih velikih izdatkih boš težko varčevala! Mali izdatki prihajajo vsak dan, celo vsako uro. Nekatera gospodinja teka od sosedé do sosedé, od prijateljice do prijateljice, da zve, kje se dobi najcenejša in najboljša kava, največje in najboljše zemlje, pa najboljše mleko. Tega pa ne pomisli, da je dobro in poceni nezdržljivo, da je končno tudi vsaka stvar svoje cene vredna; ne pomisli pa tudi, da z iskanjem in prisluškovanjem potratiti toliko časa, da bi se že s kupno ceno skoro zenačilo. — »Pa kje naj v malem varčujem?« vpraša marsikatera. Pri luči, da je ne žgeš dlje, kot je treba; pri kurjavi, da je ne porabiš več, kot je treba; pri zabeli, da ti ne kaplja od žlice; pri moki, da je ne trosiš okoli; pri milu, da ga ne puščaš v vodi; pri loncih in ponvah, da jih ne pustiš praznih na ognju; pri perilu, da ga ne hraniš umazanega; pri mali luknjici, ki jo takoj zašiješ, itd., itd. Vidiš, da prideš tu nazaj na tiste prvotne lastnosti gospodinj, ki smo jih že par let sem obravnavale na tem mestu in ki jih lahko naštejemo v dolgi vrsti: red, snaga itd. — Veliko malenkosti napravi že veliko reč in to velja tudi za varčnost.

Šesta zapoved dobrega gospodinjstva je: Ne varčuj na nepravem mestu! — Par čevljev, ki jih kupiš za pravo ceno, boš nosila trikrat dlje, kot pa tiste, ki si jih kupila za reklamno ceno. Nikoli naj ne odloča nizka cena, da kakšno stvar kupiš, ampak vrednost, ki jo ima tista stvar za tebe in tvoje gospodinjstvo. Ako nimaš primerne denarja, da bi si dobro stvar, ki je seveda tudi dražja, kupila, potem ne kupuj slabe in poceni stvari, ampak rajši počakaj in potrpi s starim, da pozneje kupiš res dobro stvar. — Ne skopari pri jedi, kolikor je potrebno za ohranitev zdravja in telesne moči; vsaka nepravna varčnost v tem oziru se sama kaznuje. — Ne varčuj v boleznih, ker s tem ničesar ne prištediš, ampak celo izgubiš! — Ne skopari pri plačevanju delavcev; ne odtrguj jim, ker to je nebovpijoči greh.

Ne kupuj nepotrebnih stvari samo zato, ker so poceni! Stvari, ki jih lahko pogrēšaš, so zate vedno predrage. So nekateri ljudje, ki hočejo vse imeti, karkoli novega vidijo. Za nepotrebne stvari izdajo ves denar in ga potem, ko bi kaj res-

nično potrebovali, nimajo. Takrat se morajo potem zadovoljiti z najslabšim in nacenejšim blagom. Ta sedma zapoved velja zlasti za vse one gospodinje, ki jih je videti na vseh sejmih in pri vseh stojnicah, zlasti v bazarjih, kjer kupujejo stvari, ki so res poceni, ki pa so, ker jih ne rabijo, zanje predrage. — Vse stvari v gospodinjsem delokrogu, ki ji niso v resnici potrebne, pa bodisi v obleki, perilu, posodi, ali jedi, so vselej začetek zapravljanja, česar pa se mora gospodinja ogibati vedno in povsod. — V tem oziru bi lahko imenovala tu neko lastnost, ki je je prav dovolj med našim ženstvom, med našimi gospodinjami, namreč neke vrste bahavost in tisto primerjanje, češ, če ta zmora, pa bi jaz ne. In tako pride k hiši, da ne veš prav kdaj, ne vem koliko rut za na glavo in predpasnikov, pa bluz, ki bi, prav premišljeno, zadostovale za dve ali tri leta, pa jih je morda bahavost v par mesecih prinesla v hišo. Tudi tu je moder preudarek merodajen. Nobeno primerjanje: — če ta, jaz tudi — naj gospodinje ne zapelje k nakupovanju, ampak samo resnična potreba! In plačilna možnost, ki je za marsikatero gospodinja včasih tako dvomljiva, ker rabi vse kaj drugega bolj kot pa to, k čemur jo napeljava želja dopasti, tista plačilna možnost je gotovo tudi jasen dokaz, koliko sme kupiti. Vse vemo, kako malo razpoložljivega denarja je danes v naših domovih, zato: podvojena štednja! (Dalje prih.)

Kuhinja.

Velikonočne prestice. Mešaj 15 dkg presnega masla, 2 rumenjaka, 4 žlice kisle smetane, 2 žlici stolčnega sladkorja. Ko dobro naraste, prideni žlico vanilnega sladkorja, noževo konico pecilnega praška, limonove lupinice, 7—8 žlic moke ter rahlo gneti testo na deski. Nato razreži testo v majhne kepice, te zvaljaj z rokami v okrogle paličice, iz teh pa naredi prestice, pomazi jih z raztepenim jajcem in speci.

Velikonočni zajčki. 7 žlic moke, 10 dkg presnega masla, 2 žlici sladkorja, rumenjaki, limonove lupinice, žlica kisle smetane, noževo konico pecilnega praška, urno ugneti, da bo testo rahlo in gladko. Testo naj pol ure počiva. Nato ga razvaljaj in zreži z modelčkom, ki ima obliko zajčka. Zloži jih na pločevino in peci. Ohlajene oblij s svetlorjavim ali roza ledom. Oči napravi z zrnom zmehčane čokolade. V topli pečici se naj pečico obsuši.

Riževa jajca. V vrelo vodo deni $\frac{1}{4}$ kg riža in košček sladkorja. Vode naj bo v kozici le toliko, da bo riž, ko se zmehča, gost, a ne razkuhan. Ohlajenega razdeli v dva dela. En del riža deni v obliki jajca na sredo plitvega krožnika. Če nimaš modelčka v obliki jajca, si pomagaj z jedno žlico. Drugemu delu riža primešaj 2 lista rdeče, v sadnem soku ali rdečem vinu raztopljene želatine; napravi iz

tega riža drobne jajčke ter jih deni okrog riževega jajca, katero si že preje dala na krožnik. Zraven serviraj kak kompot ali sadno polivko.

Jajca iz sadja. Pripravi $\frac{1}{4}$ kg posušenih češpelj, 15 dkg fig, 15 dkg dateljnov. Češpljam, ki jih umij prej v mlačni vodi, in dateljnom izloči koščice ter češplje, dateljne in fige zmelji, oziroma prav fino sesekljaj. Prideni 3 žlice stolčnega sladkorja, 2 žlici presnega masla, vanilnega sladkorja, limonove lupinice ter vse skupaj dobro premešaj. Iz te priprave oblikuj jajčka poljubne velikosti, polagaj jih na širok porcelanast krožnik. V suhem prostoru se naj čez noč obsuše. Lahko pa povaljaš taka sadna jajčka še v zmlatih orehih ali mandeljnih, ali jih pa obliješ s kakim ledom.

Velikonočna sadna pogača. Posušene češplje, hruške in jabolka, od vsakega $\frac{1}{4}$ kg, deni v lonec, polij z vrelo vodo in kuhaj kakih 5 minut. Nato odstrani sadju koščice in peclje in ga dobro sesekljaj. Prideni 4 žlice presnega masla, 2 raztepeni jajci, 5 žlic medu, 4 žlice sladkorja, malo stolčnega janeža, cimeta, limonove lupinice, $\frac{1}{2}$ l moke in en pecilni prašek. Vse skupaj dobro nagneti, deni v pomazan model ter peci eno uro.

Dunajska (Sacher) torta. 12 dkg presnega masla, 5 jajc, 12 dkg stolčnega in presejanega sladkorja, 12 dkg zmlatih mandeljnov, 12 dkg nastrgane čokolade, 12 dkg moke, pol pecilnega praška. Mešaj presno maslo, da se speni, polagoma prideni rumenjake in sladkor ter mešaj dalje še četrte ure. Nato vmešaj še ostalo pripravo in trd sneg beljakov; deni testo v dobro pomazan model ter peci pol ure v srednje vroči pečici.

Vprašanja iz gospodinjstva.

Vigred Lj. Sklicujete se na lansko Vigred št. 5, kjer je v rubriki »Vrt« omenjeno, da se lahko na umetni način doseže, da ima hortenzija bel, rdeč, lila ali kake druge barve cvet. Morebiti se bo naša lanska poročevalka sama oglasila k temu vprašanju. — Za danes se zadovoljite s temi-le vrsticami pojasnila, ki so vzete iz knjige C. Jegliča, »Naše prijateljice«:

»Cvetje hortenzije, ki je sicer brez vonja, je združeno v velikih, krasnih kobulih, ki pri novejših velikocvetnih sortah dosežejo do 30 centimetrov v premeru. Glavne barve so: bela, rožnata, rdeča, lila in modra v vseh mogočih odtenkih in spremenah. Močno modro barvo cvetja vzgoje vrtnarji navadno umetno. Modra barva se rada pojavi, ako vsebuje prst dovolj železovih spojin (n. pr. barska prst) ali pa če zalivamo hortenzije z vodo, ki smo vanjo vrgli staro železo ali rjaste železne opilke. Tudi amonijakov galun, ki ga lahko dobiš v drogeriji, povzroči modro barvo; napravi je treba 10% raztopino galuna (100 g v 10 l vode) ter z njo zalivati vsak teden dvakrat.«

Prijateljica kokoši. Poročate, da je imela ena izmed pridnih kokošk »piko« na jeziku, da ste ji piko odrli, a je še bolj zbolela, toliko, da ni poginila. — Ali ste že kdaj prečitala knjigo »Perutninarstvo«? Tam najdete to-le ugotovitev:

»Takozvana pika« ni bolezen na jeziku, ampak navadna posledica prehlajenja. Kokoš se prehladi in dobi nahod ali vnetje v grlu, radi česar jo kuha vročica; diha hitro; ker sta nosnici zamašeni, mora dihati skozi kljun. Jezik je videti posušen in trd, včasih razpokan. Jezik pa je povsem nedolžen in kuro le trpinčimo, če ji trgamo trdo, posušeno kožo z njega. — Da tako prehlajena kokoš kmalu okreva, jo je treba zapreti v suh zračen prostor. Nosnici ji je treba očistiti s peresom, omočenim v slani vodi; nato pa pomazati jezik, ustno duplino in žrelo z oljem. Še uspešneje pa deluje, če ji namažemo žrelo s triodstotno raztopino klorovokislega kalija. V pitno vodo ji denemo nekoliko karlovarske soli. Vsak dan pa ji damo nekoliko medu ali goste sladkorjeve raztopine.«

Ali si že pokazala Digred sosedu? Stori to in skrbi, da se naroči!

Vprašanja iz zdravstva.

Odgovarja dr. M. Justin.

M. K. Na obrazu imate polno drobnih pikic in Vas zelo dražijo; če pritisnete se prikažejo beli črvički, potem pa ostanejo luknjice. Če se da temu odpomagati. — Seveda se da. To je gotovo razpoloženje pri gotovih ljudeh, da imajo te »pikice«, to je nabiranje loja v porah in žlezicah, ki niso črvički. Če znate čisto in lepo stiskati (roke umijte in nohte očistite prej) jih boste vsakega posebej odpravili. Imamo tudi jekleno stiskalo nalašč zato, na koncu tega opravila pa z alkoholom umijte in obrišite obraz (pazite pa pri tem na oči).

Simon. Stari ste že 19 let, a prsi se Vam še niso razvile. Nekatera dekleta imajo tako konstitucijo telesa, da so lahko tudi debela, prs pa nimajo razvitih. To treba počakati, da se seksualni organi, s katerimi so prsi tudi v zvezi, razvijejo.

P. P. Popisana pijača ni priporočljiva.

Bolehno dekle. En mesec skoraj Vas v prsih boli, posebno sedaj ko štrikate nogavice. Mislite, da boste jetična; kašljate, pljujete, glava Vas boli, toda rdeči in debeli ste. »Rdeča lica pa gnila pljuča«, to Vas skrbi. Če hočete vedeti točno Vaš položaj,

naj zdravnik pregleda Vaš izmeček pod mikroskopom, če je kaj tuberkuloznih bacilov (kohovih). Če jih ni, bodite uverjeni, da ni jetike. Tudi rentgenološko se dajte pregledati. Morda pa srce ni v redu.

Savinjka. Bolečine imate v križu posebno po noči, ko ležite. Bojite se, da ni to kaka bolezen na maternici. Tudi noge Vas boljijo, v kuhinji da Vam ne dene dobro. Bolečine v križu marsikatera mati odnese s seboj po porodih, ni treba posebnega prehlajenja še za to. Imamo zoper to gotova zdravila, ki olajšajo, toda popolnoma ne odpravijo bolečin. S tem morate računati. Ni pa treba, da se bojite, da je to kaka huda maternična bolezen. Noge Vas pa boljijo seveda kakor skoro vsako gospodinjo in kuharico, ki ima toliko gospodinjskega dela kakor Vi. Preglejte srce na rentgenu in preiščite si urin pri kakem zdravniku.

Pomlad. Pred 3 leti se Vam je začelo zbiti in gnojiti na vratnih žlezah. Vsako leto se Vam to dogaja. Jako dobro sredstvo zoper to je dobra hrana, ribje olje in sonce, sonce in zopet sonce po leti, po zimi pa obsevanje. Seveda vse po točnih navodilih in na določen način.

Tržačanka. Imate oteklo levo nogo v členu že od 15. leta, torej že 10 let. Šivilja ste. Če je vroče, se Vam pa naredi na koži otekle noge rdečica v neštetihih pikah v velikosti 2 dinarskih novcev. Če Vas pa zebe, je pa to mesto modro. To ni posledica prehlada. To imate tudi morebiti že od rojstva in da ste pred 10 leti šele dobro opazili in preje se niste za to brigali, ker ni otekalo. Ne bojte se. Ta otekline Vam sicer ostane, ali ne bo hujšega. Nogo bolj čuvajte, pa je. In le če bi prav posebno ovirala, tedaj pojdite k zdravniku, kirurgu. Sicer pa pustite nogo na miru.

Margareta. Ob času perijode strašno trpite, grize Vas prvi dan, da včasih celo bljuvati hočete. Razna sredstva ste že poskusili. Vsak mesec pa 70 Din za zdravila, ki so Vam pomagala, ne morete dati. In sedaj hočete operacijo — odstranitev maternice. Odločno odsvetujem in Vam povem, da po operaciji te vrste ženske postanejo nekako čudne, kar bi Vam ne privoščil.

N. Guzelj. Tresejo se Vam roke kot stari ljudem. Gotovo od slabosti telesa ali slabih živcev. Glejte, da si telo in živce okrepite, pa bo tresenje tudi prešlo.

Francka. Po prestani perijodi ste se umivali z navadnim milom in sedaj Vas peče med nogami že dva meseca. Nikar se ne umivajte več z milom, temveč z navadno toplo vodo po perijodi, drugače pa se pudrajte s cinkovim praškom, če je to samo na zunanji koži, če ni kaj notranjega obolenja.

Storite svojo dolžnost, širite Digred med svojimi prijateljicami!

D O M A I N D R U G O D

Ameriško ženstvo potroši za lišpanje letno 750 milijonov dolarjev (42 milijard Din). Tako je povedal prof. Pavel Nystrom na letošnjem ameriškem kongresu za lepoto.

Na arkanzaškem vseučilišču (v Združenih državah) se je letos zopet vpisala 57 letna gospa Fanny Townsend. Pred 35 leti je morala pretrgati svoje študije. Sedaj jih hoče kot mati peterih važnih otrok dovršiti. Eden njenih sinov skupno z njo hodi poslušat predavanja.

Lansko leto se je vršil v švicarskem mestu Einsideln šesti švicarski kongres presv. Srca Jezusovega. Zborovanja so bila samo za žene in dekleta. Predmet uvodnega govora je bil: Marija, vzor zadoščujočih duš presv. Srcu. — V drugih važnih govorih se je razpravljalo o ženski spodobnosti, čistosti, o krščanskem in nekrščanskem pojmovanju sv. zakona, o materinstvu, ženi kot čistilki presv. Srca in evharistični vzgoji otrok. Da bi misel zadoščevanja čim bolj osvojila srca, je bilo dalje časa izpostavljeno Najsvetejše, pred katerim so žene in dekleta vsako uro molile v posebne zadostilne namene.

Sedem duhovnikov ob smrtni postelji svoje matere. V Erie-u, obrežnem mestecu Pennsylvanije je umrla lansko leto Julija Gannon. Vseh osem njenih otrok se je zbralo k njeni smrtni postelji. Od teh osmerih je sedem duhovnikov, med njimi je John škof v Erie-u. Lahka ji je bila smrt, ker je tako lepo izvršila materinske dolžnosti.

Katoliški dijaki in dijakinje na Kitajskem so sestavili oster ugovor zoper odlok ondotne vlade, ki prepoveduje verski pouk in verske vaje v šoli. Z odlokom — tako naglaša protestno pismo — se krši naravna pravica staršev kakor tudi svoboda državljanov v kitajski republiki.

V ljubljanski ženski bolnici je bilo l. 1930. oskrbovanih 3297 mater-bolnic in 1670 porodov (novorojencev). Število porodov v bolnici narašča od leta do leta — znamenje socialne bede, ker ne pridejo tja le revne, temveč tudi žene iz srednjih stanov za porod, ker doma v malih stanovanjih ni prilično ter tudi doma nimajo tako vsestranske oskrbe.

Marija Kmetova, slovenska pisateljica, ki je tudi Vigredinam znana, je nedavno praznovala štiridesetletnico svojega rojstva.

D O B R E K N J I G E

Koledar katoliške mladine 1931. (Kalender katolischer Jugend. Izdaja P. Ernest Drouven S. L., Herder & Co., 416 strani, cena 180 M.)

To je prvi katoliški nemški dijaški koledar. Pri nas jih že imamo. Vendar je dobro primerjati in marsikaj bi se dalo posneti. Učiteljicam meščanskih šol bi ga pa skoro priporočil radi krasnih misli za vsak dan — in radi mnogih vzgojnih momentov za do-raščajoča dekleta. R. L. T.

Ročna knjižnica. Brez dvoma je Ročna knjižnica novost na slovenskem književnem trgu, ki povsem upošteva ne samo potrebe, ampak tudi razmere sedanjih dni. Potrebe: Kljub številnim listom in knjigam, ki dnevno, tedensko in mesečno gredo v velikih nakladah tudi med široke plasti našega ljudstva, je brez dvoma še mnogo tozadevnih vrzeli, ki jih bo Ročna knjižnica primerno zamašila. Je marsikaj, kar bi bilo treba s tiskom pojasniti, ugotoviti, poudariti, pa je za časopis predolgo, neprikladno; knjigo je pa zopet težko spraviti med ljudi, ker je predraga. Potrebno je torej nekaj v sredi med drago knjigo in (samo nekaj dni aktualnim) listom. To je »Ročna knjižnica«: zvezki v svetovno znani Reklamovi obliki (9,5×14,8 cm). Ena številka obsega okoli 32 strani in trpežen ovitek. Cena posamezni številki 2 Din. Možno se je tudi na knjižnico naročiti. Naročniki dobijo vsak zvezek takoj ko izide in sicer za 1,50 Din. Dosedaj sta izšla dva zvezka: 1. Dr. J. Zagar:

Pisma o popolni tolažbi. 2. Pero Horn: O treznostni vzgoji.

Linhardt Robert: Unsere Ideale (Naši vzori). Važna poglavja katoliške etike. 350 str. Cena vezani knjigi 6.20 M. Herder & Co.)

»Naši vzori« so knjiga, ki bi jo izobraženim čitateljicam Vigredi prav toplo priporočil, prav zato, ker jim ta knjiga nudi preprosto in vendar z docela modernega stališča vso moralko. Pripomniti moram, da je podano vse v krasnem jeziku in ne v suhoparno poučnem tonu, temveč v izbrani obliki izbranih esejev. Knjiga je razdeljena na štiri oddelke, in sicer: O življenju sploh, Človek in lastna osebnost, Človek in občestvo, Človek in njegov odnos do Boga. R. L. T.

Matthießen Wilhelm: Der Herr mit den hundert Augen (Gospod s stoterimi očmi). (126 strani. Cena vez. knjigi 4 M. Herder & Co.) — Čudovita knjiga, polna podjetnosti, nevarnosti, skrivnosti tibetanskih gora, pot skozi Rusijo, Afganistan, Indijo. Oprostitev neke uropane deklice — vse ena sama napetost do konca. Vendar pa je zelo priporočljiva kot snov takole za kak družabni večer, za pripovedovanje, za poživitev pouka v zemljepisni uri. R. L. T.

Darujte za Vigredin tiskovni sklad!

IZ UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Anica P. — »Najlepši cvet.« — »Najlepši cvet — v vrtu deklet — je lilija dekliška... Ko sonce krasno se blišči — v prepleti čistosti. — Dekle! Čuvaj ta najdražji cvet! — Ko boj divja, tedaj kljubuj!« — Te vrstice so izbrane iz Vaših kitic, so še najboljše; misli sicer niso nove, vendar pa lepe in resnične; žal, da pesniško ubrane oblike še ne poznate. Velja za vse poslano blago.

Velika solza. — »Mrtvi mamici za god« in »Odkar te ni«. To v verzih. In »Zakaj si nas pustila, mamica.« V nevezani besedi: Rajni materi v spomin! Lepo in hvalevredno! »Danes ni Te več med nami, — god obhajaš nad zvezdami.« — To naj Vas tolaži! Prav, da privoščite rajsko srečo pokojni materi! Seveda se Vam toži in zato zdihujete po njej: »Samo enkrat da mogla bi še zreti — Ti v blago lice, en trenotek vsaj, le enkrat še vse boli razodeti...!« — Najboljše odbrano dosti pove.

I. D. — »Po pogrebu...« Glavna misel ni dosti jasno izražena. Vse tako nedoločno, razblinjeno. Spis hoče biti leposloven. Torej ne bi smel imeti prozaičnih besed. Pisateljstvo ni lahka stvar. Zlasti leposlovje je kaj kočljiva reč. Vsaka beseda mora biti na svojem mestu. Ne preveč, ne premalo. Treba izbirati, črtati, piliti. Od vseh se učiti, pa nikogar posnemati, izklesati svoj lastni slog! Za vse to treba veliko tihega truda. Kot vaja ima seve spis pomen. Prostejše se človek giblje pri poučnih sestavkih. — Dovolj frankirajte drugič. Pa brez zamere! — Pozdrav!

Čitajte na platnicah oglas Jugoslovanske knjigarne o LJUDSKI KNJIZNICI. Vabimo Vas, da sledite temu klicu, da se poslužite posebno ugodne priložnosti za nabavo knjig trajne vrednosti, kakršne Vam bodo zmerom zveste tovarišice in prijateljice.

Nagrade.

Razpisane nagrade za pridobivanje novih naročnic za »Vigred« za leto 1931 so prejeli kakor sledi:

Prosvetno društvo (odsek za dober tisk) Škofja Loka za 30 novih naročnic 2 nagradi v vrednosti 320 Din.

Dekleta župnije Podzemelj so pridobile 22 novih naročnic in so prejele 1. in 3. nagrado. Za prvo nagrado Slov. kuharica so pod nadzorstvom g. župnika žrebale.

Za 15 novih naročnic, nagrado Slovenska kuharica: Kaplanija Šoštanj, Kregar Anica, Št. Vid nad Ljubljano, Cunder Kristina, Stožice p. Ježica.

Za 5 novih naročnic so prejele nagrade: Leskovar Matilda, Št. Ilj p. Velenje; Štupica Marija, kuharica, Prežganje p. Litija; S. M. Alojzija Teran, ravnateljica meščanske šole v Šmihelu pri Novem mestu, Strmljan Marinka, Tenetiše p. Litija; Benedik Roza, Kranj 43; M. Mar. Klementina, O. S. Urs., Škofja Loka; Pustovrh Marija, Setnik 4 p. Polhovgradec; Toplič Franc, Muta ob Dravi; Blatnik Francka, Lukovica 18; Mlinar Zofka, Stara vas p. Žiri.

Opozarjamo, da veže knjige solidno in poceni H. Zirkelbach, Ljubljana, Velika čolnarska ulica.

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Ljudski dom. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljudskem domu.

Od dobrega najboljšje je le

GRITZNER-ADLER

šivalni stroj in kolo

Elegantna izvedba! Najboljši materijal!

Pisalni

stroj

v

3

velikostih!

Na veliko!

Na malo!

GALANTERIJA

nogavice za dame, gospode in otroke, srajce, ovratniki, **kravate**, triko-perilo, puloverji, sprehajalne palice, dežniki, nahrbtniki, ženske torbice, razni ščetke in ogledala, dišeča mila, razni **trakovi in vezene; kompletne potrebšćine za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje in tapetnike.** Cepilni noži, škarje za trte, Solingen-noži in škarje itd. po najnižji ceni samo pri tvrdki

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

(Za vodo, blizu Prešernovega spomenika)

Čekovni račun štev. 12.005 - - - - Telefon štev. 2913

Cene solidne!

Postrežba točna!

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani

Najbolje urejena:

Tiskarna
Knjigoveznica
Klišarna
Kameno-, offsettisk
Bakrotisk

Prvovrstna izvršitev
Zmerne cene

**Najmodernejša
grafika
Jugoslavije**

Priporoča se
prvi slovenski zavod
**VZAJEMNA
ZAVAROVALNICA
LJUBLJANA**
Miklošičeva cesta

Podružnice:

CELJE, Palača Ljud. posojilnice
ZAGREB, Starčevićev trg 6
SARAJEVO, Aleksandrova c.101
SPLIT, Ulica XI. puka 22
BEOGRAD, Poincaréova 2

Slišali in čitali ste že neštetokrat, da je knjiga človeku nujno potrebna, da ni luksus za bogatine, niti samo za učene ljudi, marveč da je potrebna vsakemu.

LJUDSKA KNJIŽNICA

je resnično za vsakega.

VSEBINSKO

so knjige Ljudske knjižnice pristopne in za čitanje priporočljive slehernemu človeku, kajti izbrane so tako, da ne nudijo te knjige nobenih posebnih težkoč, takih, ki bi jih najpreprostejši človek ne mogel premagati. Z druge strani pa je vsaka knjiga tudi trajne vrednosti in toliko pomembna, da jo je vredno hraniti doma, imeti jo ne le izposojeno, ampak v trajni posesti, da jo moreš o priliki v drugo in v tretje čitati, da jo ima na razpolago vsa družina in da ostane kot dragocena dediščina še potomcem.

NABAVNA CENA

je tako nizka, da jo zmore skoraj vsak, še tako siromašen človek, saj velja Ljudska knjižnica samo Din 12.— na mesec. Vsako leto izide šest krasnih v polno platno vezanih knjig, to se pravi vsak drugi mesec ena, vsak mesec pa je treba plačati le Din 12.—, tako da velja vsaka knjiga Din 24.—. Za to ceno takih knjig ne dobiš nikjer.

V letu 1930/31

so že izšle in še izidejo v Ljudski knjižnici za njene stalne naročnike sledeče knjige:

Victor Hugo: Leto strahote 1793

Maurice Constantin-Weyer: Usodna preteklost

Lewis Wallace: Ben Hur I. del

Lewis Wallace: Ben Hur II. del

Henrik Sienkiewicz: Skozi pustinje in puščavo

I. Remizov: V sinjem polju

Poleg Ljudske knjižnice izdaja Jugoslovanska knjigarna še Leposlovno knjižnico, Zbirko domačih pisateljev, Zbirko mladinskih spisov in »Kosmos«, zbirko poljudnoznanstvenih in gospodarskih spisov, potopisov, spominov itd.

Zahtevajte prospekt, ki Vam ga knjigarna pošlje brezplačno. Naročite se po dopisnici in navedite natančen naslov. Kdor se naroči, se je obvezal za 1 leto.

Vsak naročnik knjižne zbirke ima pravico do 25 % popusta na vse knjige iz založbe Jugoslovanske knjigarne, izvzemši šolskih.

STORI TO

NAVODILO ZA LEPO VEDENJE

je knjiga, ki je potrebna po svoji vsebini vsakemu mlademu človeku, po svoji tiskarski tehniki pa edinstveno delo v slovenščini, delo mojstra - umetnika.

Naslovna stran platnic je bogato pozlačena, izmed 108 strani vsebine je vsaka zase umetnina: 361 pravil lepega vedenja je obdelanih v trojnem tisku tako spretno in preračunano, da na prvi pogled razbereš, kaj je važno.

Ne moreš pokloniti sinu, bratu, prijatelju, znancu lepšega

BOŽIČNEGA DARILA

ali

NOVOLETNEGA VOŠČILA

kot je knjiga

STORI TO

51.

Kako pozdravimo osebo, ki jo dohitimo?

OSEBO, ki jo dohitimo, pozdravimo tako, da ko pridemo vštric, se nekoliko k njej obrnemo, se ji odkrijemo in jo pogledamo v obraz; korak nato se pokrijemo.

52.

Kako pozdravljamo, če imamo obe roki zaposleni?

ČE IMAMO obe roki zaposleni, pozdravimo slično, kakor če nimamo pokrivala na glavi.

Enako, če kaj nosimo. Ni treba stvari devati na tla, da bi se mogli odkriti.

53.

Kako pozdravimo, ako se vozimo na kolesu?

AKO se vozimo na kolesu, se ne odkrijemo, temveč se napram osebi z glavo nalahno priklonimo.

54.

Ali pozdravljamo tudi z besedami?

NI POTREBA, da bi pozdravljali tudi z besedami. Običajno pozdravljamo tako, da se le odkrijemo, ali priklonimo.

55.

Kdaj ne pozdravljamo z besedami?

Z BESEDAMI ne pozdravljamo: na ulici v mestu, na krajih, kjer je mnogo ljudi zbranih, v dvoranah, v sobah itd.

149.

Kakšen običaj velja za rezanje mesa?

MESA ne razrežemo takoj na drobne kose, ampak ga režemo sproti.

Tudi če jedila mešamo, jih ne pomešamo takoj skupaj, ampak sproti, kolikor dene-
mo v usta.

150.

Na kaj pazimo, ko jemljemo jedila iz skupne posode na krožnik?

KO JEMLJEMO jedila iz skupne posode na krožnik, ne smemo izbirati največjih kosov in najboljših jedil.

151.

Zakaj si ne jemljemo največjih kosov in najboljših jedil?

NAJVEČJIH kosov in najboljših jedil ne jemljemo: ker je to brezobzirno, in ker je tako vedenje znak neotesanosti.

152.

Koliko hrane si vzamemo na krožnik?

NA KROŽNIK si vzamemo samo toliko hrane, kolikor je mislimo zaužiti.

153.

Kakšen mora biti krožnik, ko smo pojedli?

KROŽNIK mora biti ko smo pojedli, razmeroma snažen, da ni videti ostankov po celem krožniku.

Cesar ne pojemo, pustimo na krožniku ob strani. Odpadkov jedi ne devljemo na rob krožnika ali na mizni prt.

KAZALO

PRVI DEL

KAKO SE MLADEC VEDE
SNAGA
NOŠA
RED
DRŽA
POZDRAVLJANJE
PREDSTAVLJANJE
R Kako in kaj govorimo
O Ne bodimo nadležni
V Občevanje z odraslimi
O S tovariši
G Z mlajšimi dečki
Z deklicami
Ssovražniki in nasprot-
niki
R Občevalne lastnosti
mladca
PRI JEDI
NA OBISKU
NA POTOVANJU
PRI IGRI
V NARAVI
O DELIH ČLOVEŠKIH ROK

V DRUŽINI
V SOLI
V CERKVI

DRUGI DEL

KAKO MLADEC GOVORI
OPRAVLJANJE
LAGANJE
TOŽARJENJE IN ČRNJE-
NJE
ZABAVLJANJE
PRILIZOVANJE
HVALJENJE
GOVORJENJE O SAMEM
SEBI
VEDENJE MED POGOVO-
ROM
DOSTOJNE SALE
PRIPOVEDOVANJE
RAZGOVARJANJE

TRETJI DEL

KAKO MLADEC PIŠE

Dokler traja zaloga, se knjiga

STORI TO

dobi v belih, modrih, rdečih ali zelenih platnicah, dalje
tiskana z rdečimi ali črnimi črkami, na belem ali modri-

kastem papirju. Stane 45.— Din in se naroča pri

DRUŠTVENI NABAVNI ZADRUGI

Ljubljana

Ljudski dom

Za
Vaše perilo

le
terpentinovo

mi

Zlatorog

različnega platna in šifonov iz domačih tovarn, kakor tudi svetovno znane znamke „Schroll“

A. & E. Skabernè, Ljubljana
Mestni trg št. 10

Ugodne cene!

Na željo vzorci!

Govori se o Jugoslaviji ...

... o lepih narodnih običajih
... o živopisanih nošah
in krasnih zobeh njenih prebivalcev!

Kdor pripoveduje o Jugoslaviji ne pozabi pripomniti, kako imajo Jugoslovani lepe zobé. Stotisoče Jugoslovancev neguje svoje zobé s Sargovim Kalodontom. Osvežujoča pena Sargovega Kalodonta ... zobne kreme prekrasno čisti zobé, da jim lesketajočo belino, a usta varuje bolezenskih kali.

SARGOV

KALODONT

ohranjuje zdravje in lepoto zob.